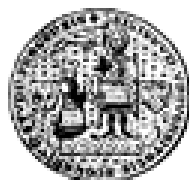

Nové poznatky o účincích nanočástic na pracovníky výroby a výzkumu

Prof. MUDr. DANIELA PELCLOVÁ, CSc.

Klinika pracovního lékařství VFN a 1. LF UK,

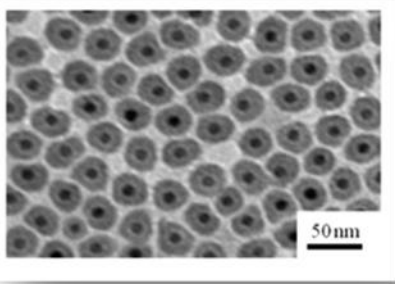
Praha

Nanočástice

- Exponenciálně stoupá počet aplikací průmyslově vyráběných nanočástic – 3 000 komerčních aplikací
- Průmysl automobilový, stavební, elektronika, textilní, chemický, kosmetika, medicína - cílené léky proti onkologickým onemocněním.
- Experimentální studie – **oxidační stres, zánět, fibróza plic, kardiovaskulární nemoci, rakovina**
- Minimum studií u pracujících **po vdechování**
- **EXISTUJÍ ÚČINKY NA ČLOVĚKA?**
- **LZE JE MONITOROVAT?**

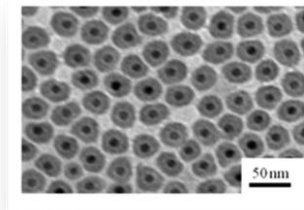
NANOČÁSTICE

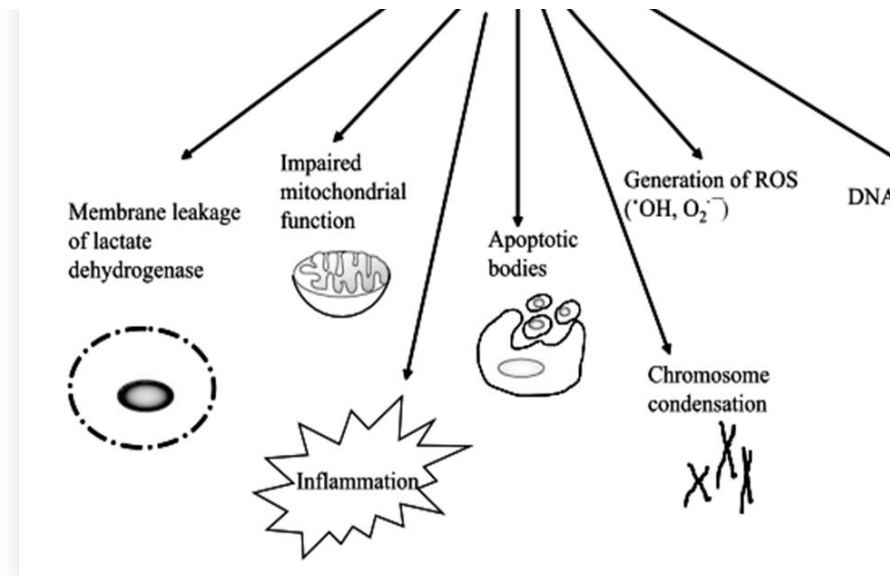
- Výsledky vyšetřování exponovaných osob
- 1- Dělníci z výroby titanové běloby
- 2- Úředníci ze stejného podniku
- 3- Dělníci z výroby pigmentů s Fe oxidy
- 4- Výzkumníci s nanokompozitními materiály
- Myši a potkani
- Jiní autoři o exponovaných pracovnících

NANOČÁSTICE (Huang 2017)

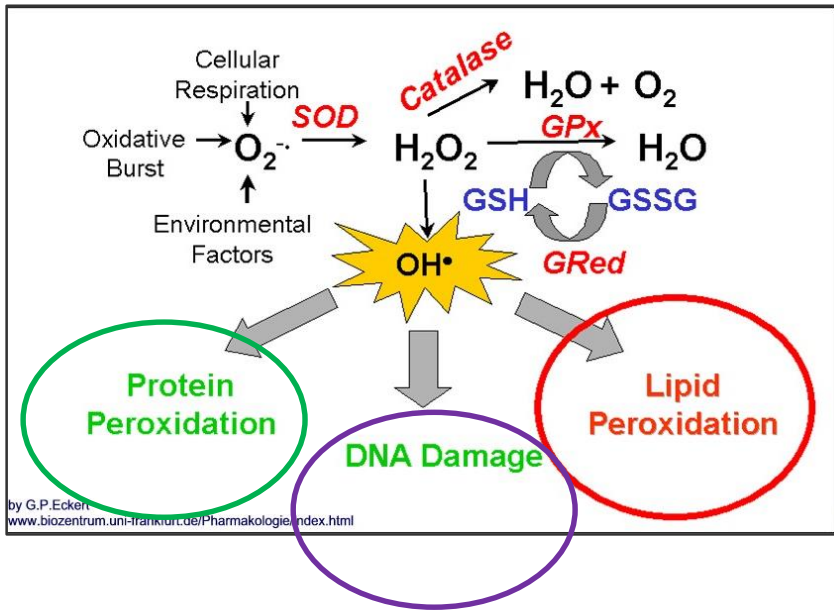

- Unikátní fyzikálně-chemické vlastnosti
- Vyšší reaktivita a cytotoxicita **při vyšším pozitivním povrchovém náboji** – vyšší absorpce, vyšší interakce s negativně nabitými glykosaminoglykany v membráně, s DNA
- Tvar je důležitý - při stejném složení – tyčinky jsou agresivnější
- Velký poměr **povrchu** k celkové hmotnosti
- Snadno vstupují do buňky, mohou procházet **skrze biologické membrány** a bariéry mezi tkáněmi
- Působí zánět a smrt buněk
- Poškozují nukleové kyseliny
- Oxidační stres

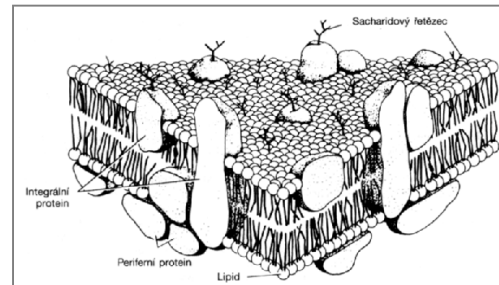

OXIDACE

bílkovin, jaderných kyselin a tuků

Oxidace tuků buněčných membrán
(lipidová dvojvrstva)

Souhrn experimentálních údajů ukazuje, že některé nanočástice působí **oxidativní poškození** lipidů buněčných membrán, proteinů, a nukleových kyselin

Runa 2017: TiO₂ Nanoparticles Alter the Expression of Peroxiredoxin Antioxidant Genes

Huang 2017: The Toxicity of Nanoparticles Depends on Multiple Molecular and Physicochemical Mechanisms

MARKERY EFEKTU - OXIDACE LIPIDŮ – přímá oxidace - ROS

nenasycené mastné kyseliny buněčných membrán

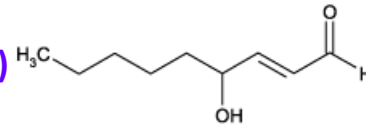
KYSELINA ARACHIDONOVÁ

přímá oxidace – ROS

ALDEHYDY

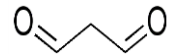
n-hexanal (C6), n-heptanal (C7), C8,..C12

hydroxy-trans-2-nonenal (HNE)

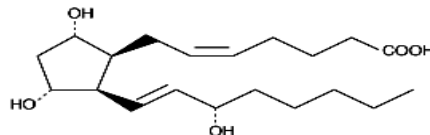
hydroxy-trans-2-nonenal (HNE)

malondialdehyd (MDA)

**BIOLOGICKY AKTIVNÍ ALDEHYDY
(C6, C7, C8, C...12, HNE, HHE, MDA)**

IZOPROSTANY(8-isoprostan)

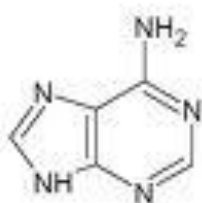
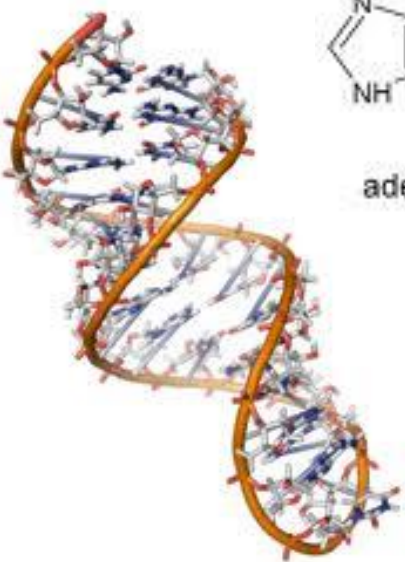
MARKERY OXIDAČNÍHO STRESU

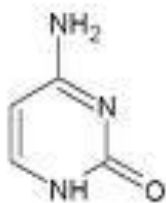
přímá oxidace - ROS

Metabolity nukleových kyselin

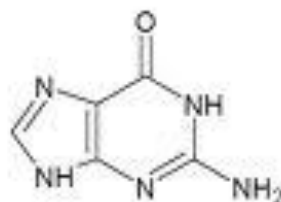
Stavební součásti nukleových kyselin a jejich oxidace

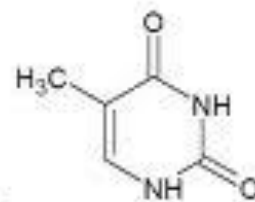
adenin - A

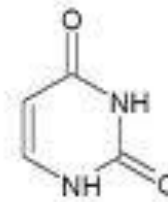
cytosin - C

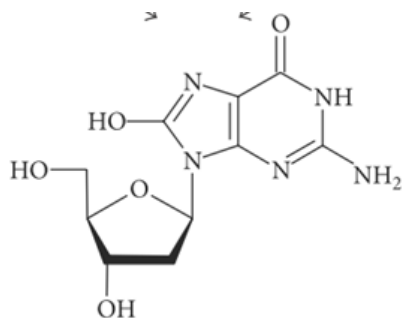
guanin- G

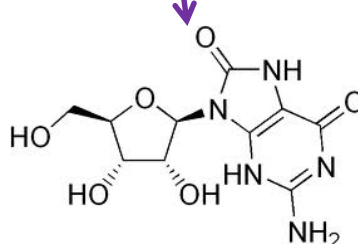
thymin - T

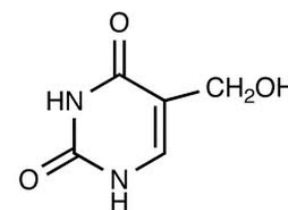
uracil - U

8-hydroxy-2'-deoxyguanosin
8-OHdG (DNA)

8-hydroxyguanosin
8-OHG (DNA)

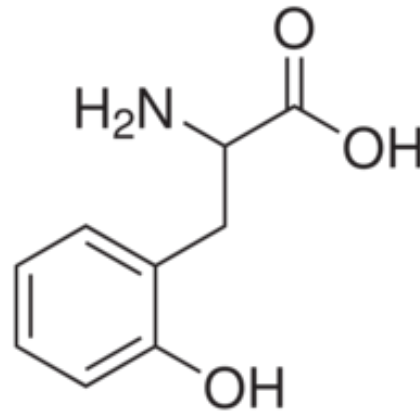
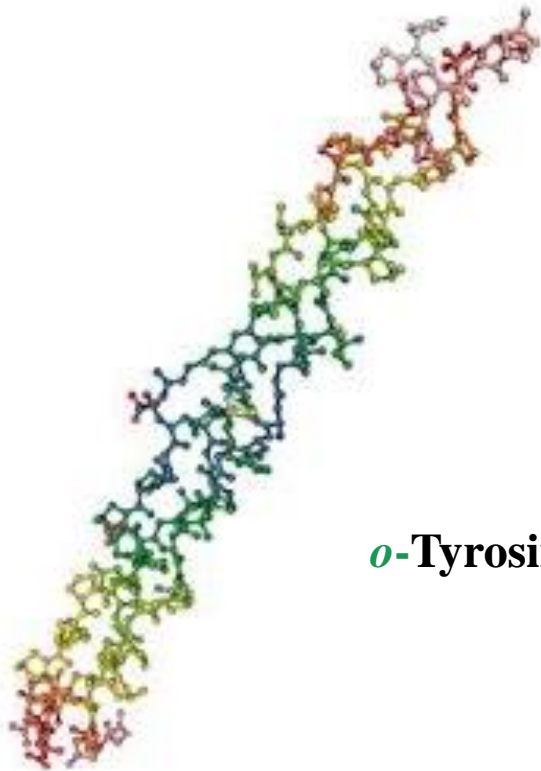

5-hydroxymethyluracil
5-OHMeU (RNA)

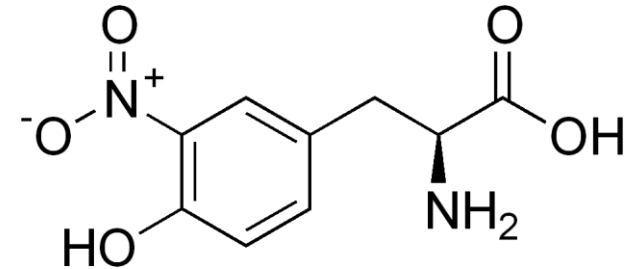

BÍLKOVINY = PROTEINY

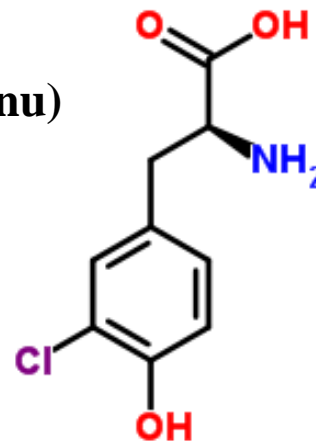
Produkty oxidace a přeměny bílkovin

***o*-Tyrosin (oxidace fenylalaninu)**

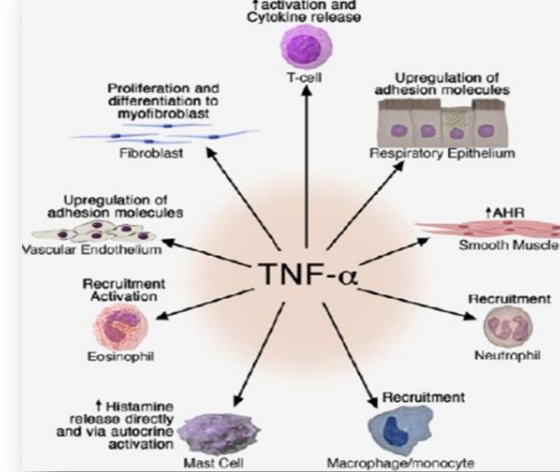
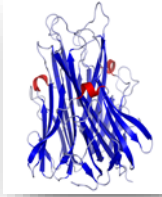
3-Nitrotyrosin
– nitrace tyrosinu

3-Chlorotyrosin –oxidace tyrosinu - HClO myeloperoxidázou
uvolněnou z leukocytů

TUMOR NECROSIS FACTOR

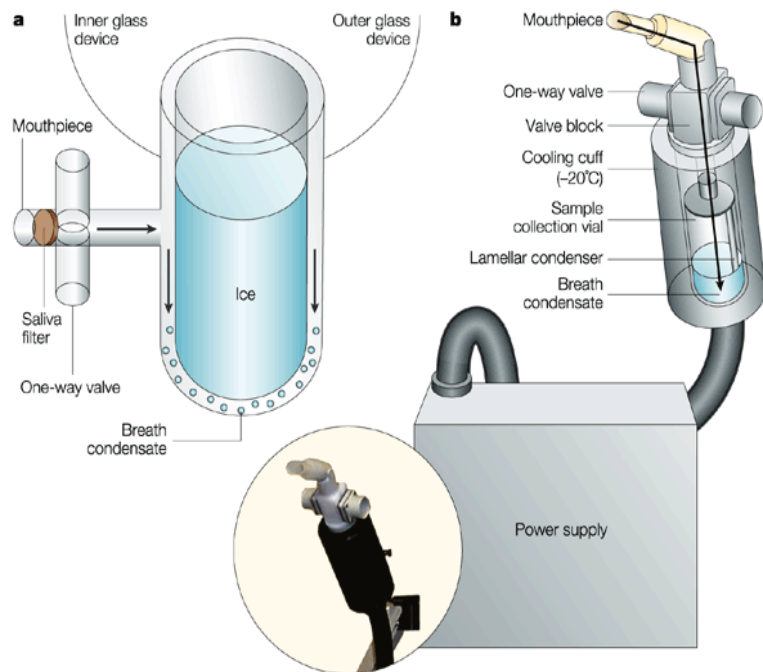

- cytokin **systemového zánětu**
- Regulace imunitní odpovědi buněk
- Produkován hlavně aktivovanými makrofágy, buňkami endotelu, myokardu, tukové tkáně, fibroblasty,...
- **Reakce akutní fáze – vysoká koncentrace TNF** indukuje zánět (endogenní pyrogen), horečku, otok, zčervenání, bolest, ztrátu funkce
- **Protrahovaná odpověď na nízké koncentrace TNF** – apoptóza a smrt buněk, kachexie, „wasting syndrome“ – u pacientů s nádory.

Odběr kondenzátu vydech. vzduchu (KVV)

System pro neinvazivní sběr látek z dýchacího systému po zkapalnění zchlazením na -10°C (Jaeger).

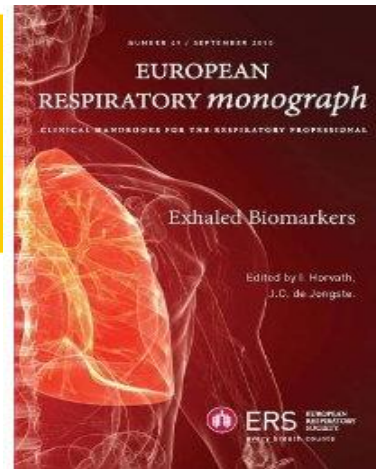

KVV obsahuje:

- 1) 99 % zkapalněnou vodní páru
- 2) kapičky aerosolu tekutiny z dýchacích cest uvolněné vířením vzduchu při stažení terminálních bronchiolů v expiriu

Metodika KVV

Horváth et al. 2010

VÝHODY

- + nebolí
- + 15 min dýchání obtěžuje málo
- + lze opakovat
- + děti, pacienti s nemocemi plic
- + nesnižuje se kouřením
- + přenosná

NEVÝHODY

- Nízké koncentrace markerů
- cena analýz
- LC-ESI-MS/MS, proteomika

Analýza vzorků biologického materiálu LC/MS/MS

- Identifikace biomolekul

ZPRACOVÁNÍ VZORKŮ

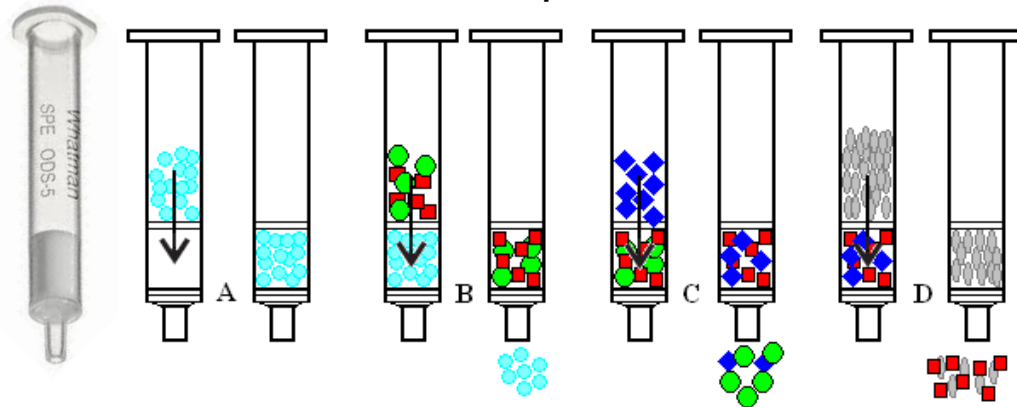

LC-MS ANALÝZA
VZORKŮ

KVANTITATIVNÍ
A KVALITATIVNÍ
VYHODNOCENÍ DAT

Odsolení a zakoncentrování vzorků
Extrakce na pevné fázi

Analýza kapalinovou chromatografií
spojenou s hmotnostní spektrometrií
TSQ Vantage, LTQ Orbitrab

Měřené látky v kondenzátu vydechovaného vzduchu

- malondialdehyd (MDA)
- 4-hydroxy-trans-nonenal (HNE)
- 4-hydroxy-trans-hexenal (HHE)
- 8-isoProstaglandin F_{2α} (8-isoprostan)
- aldehydy C₆-C₁₂

- 8-hydroxy-2-deoxyguanosin (8-OHdG)
- 8-hydroxyguanosin (8-OHG)
- hydroxymethyl uracil (5-OHMeU)

- o-tyrosin (o-Tyr)
- 3-chloro-tyrosin (3-ClTyr)
- nitrotyrosin (3-NO₂Tyr)

- leukotrieny B₄, C₄, D₄, E₄
- arachidonová kys. → nestabilní LTA₄ 4-hydroxyláza → LTB₄ (exacerbace CHOPN, kouření)
- LTC₄ syntetáza → LTC₄, LTD₄, LTE₄ (bronchospasmus)
- Interleukiny,
- TNF
- Lipoxiny A, B

TUKY

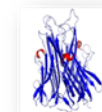
- cytotoxické a genotoxické aldehydy
- kovalentní addukty s NA a proteiny

JADERNÉ KYSELINY

BÍLKOVINY

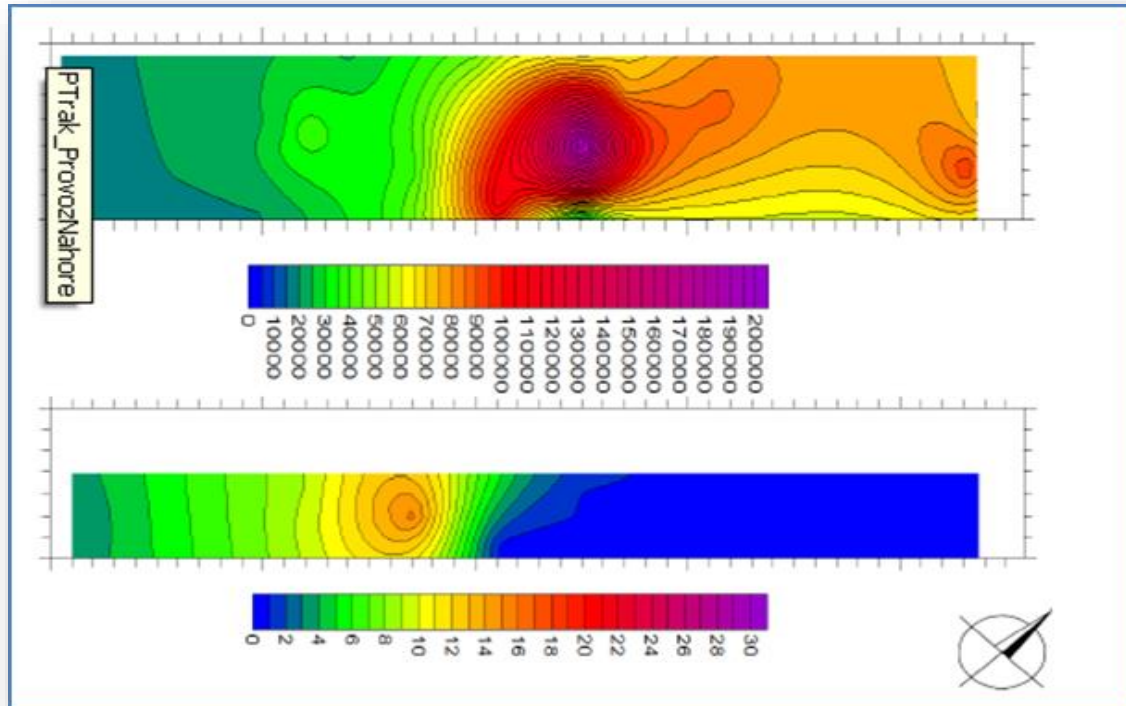
ZÁNĚT, ASTMA

1 VÝROBA PIGMENTU TiO_2

Početní koncentrace (P-TRACK)

Hmotnostní koncentrace (Dust-TRACK)

80 % ČÁSTIC v oblasti nano

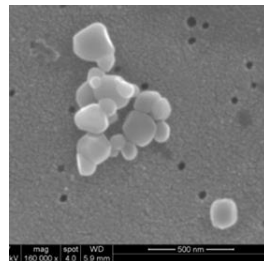

TiO₂ - Titania

- užívá se ve více než 170 zemích
- Více než 60 velkých výrobců ve světě (kromě Číny),
- roční výroba nad 60 000 tun (IARC 2010).

- **Pigment – titania white**
- 80% užití – barvy, laky, papír, plastické hmoty

- **Kosmetika** – zubní pasty, deodoranty, opalovací krémy (až 10% TiO₂)
-
- **potravinová aditiva E-171**
- žvýkačky, bonbóny, mléko
- coffee creamers
- 36% nano- rozměr
- (Weir 2012)

Transparentní opalovací krémy
částice velikosti 60-100 nm

VÝROBA PIGMENTU TiO_2

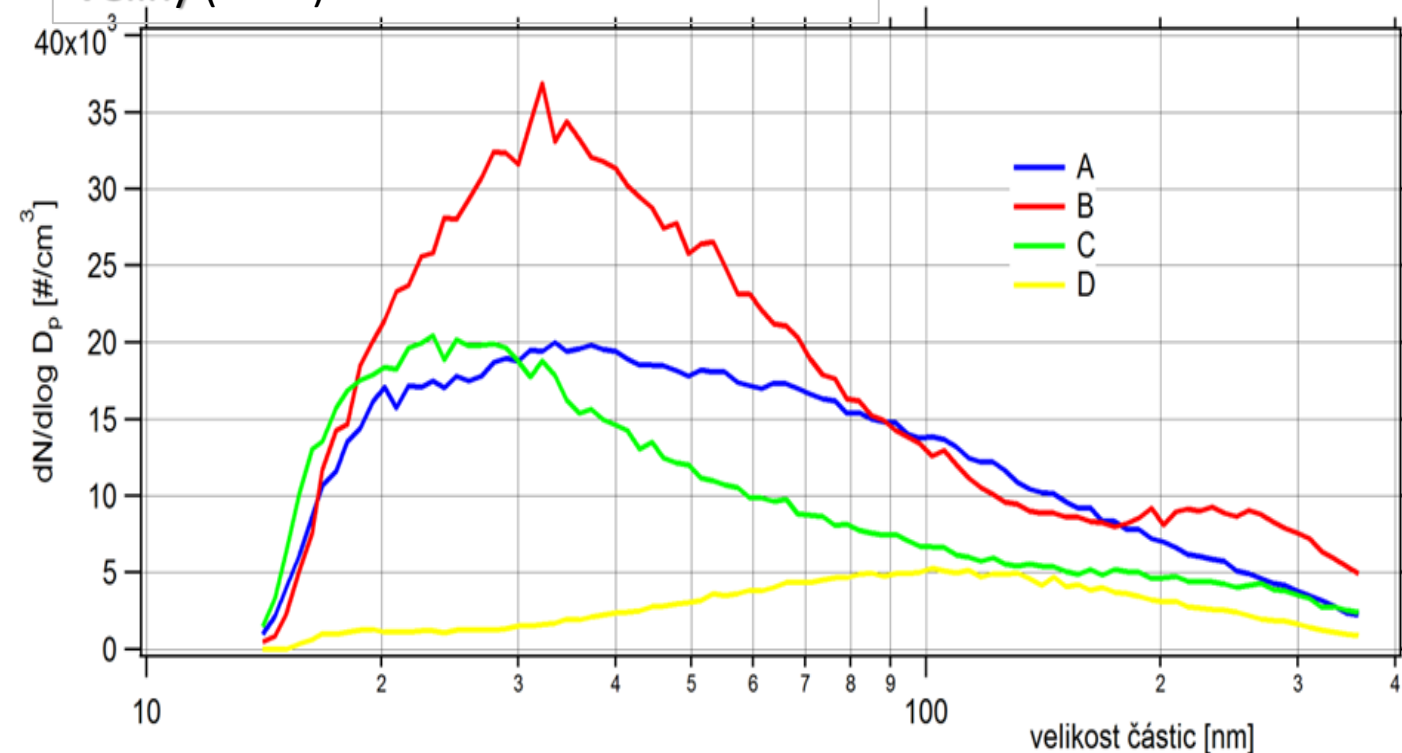
Měření aerosolu pomocí SMPS a APS
po dobu celé směny na 4 místech

Mikronizace = mletí

Kalcinace = zahřívání na 900°C

Transport

Velíny (žlutá)

SMPS - scanning mobility particle sizer - VĚTŠINA ČÁSTIC do 100 nm

Vyšetření 2012 a 2013

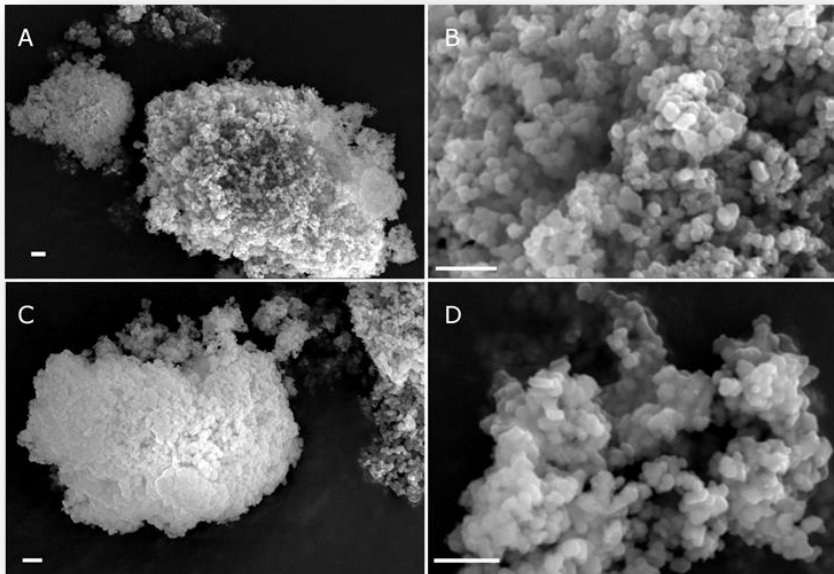
	Expozice	Počet osob	Věk	Kuřáci
TiO₂ 2012 Před-směnou Po směně		20	34±8	55 %
TiO₂ 2013 Po směně		14	34±5	50 %
TiO₂ úředníci		22	44±4	4,5 %
Kontrolní osoby 2012+2013		20+35	38±8	50 %

Analýza sedimentovaného prachu TiO_2

Scanning electron microscopy (SEM) X-ray diffraction patterns
agglomerated/aggregated partiles

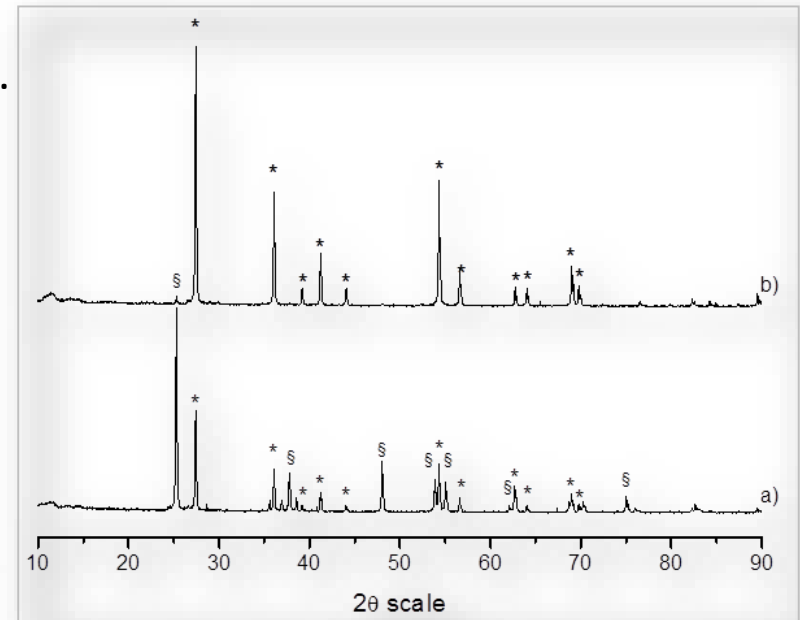
Kalcinační pec (A, B)

Mikronizační jednotka unit (C, D)

bar: 1 μm

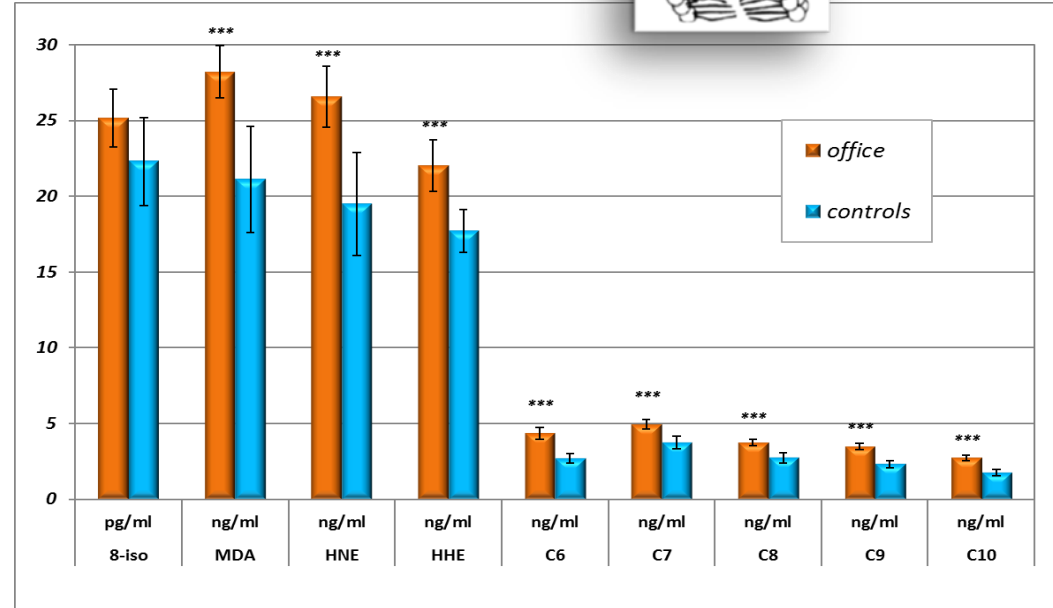
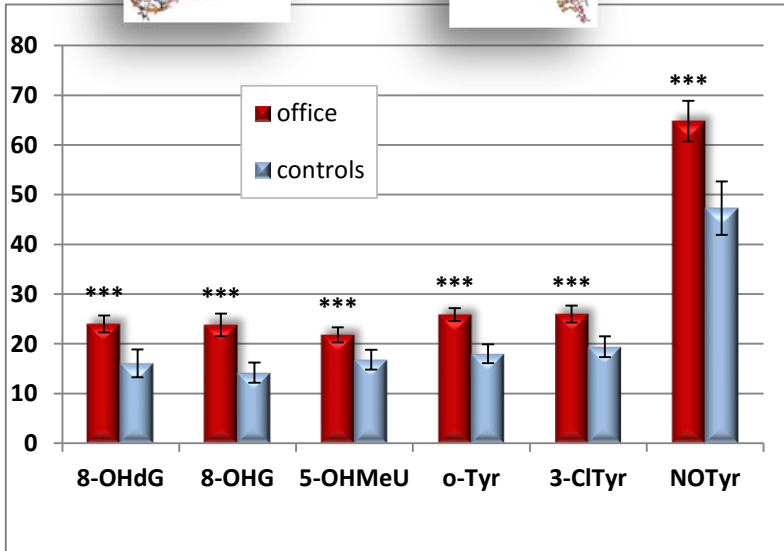
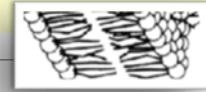
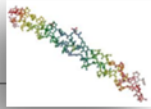
Calcination furnace (anatase:rutile 2:1)
Micronisation unit (rutile)

§ anatase *rutile peaks

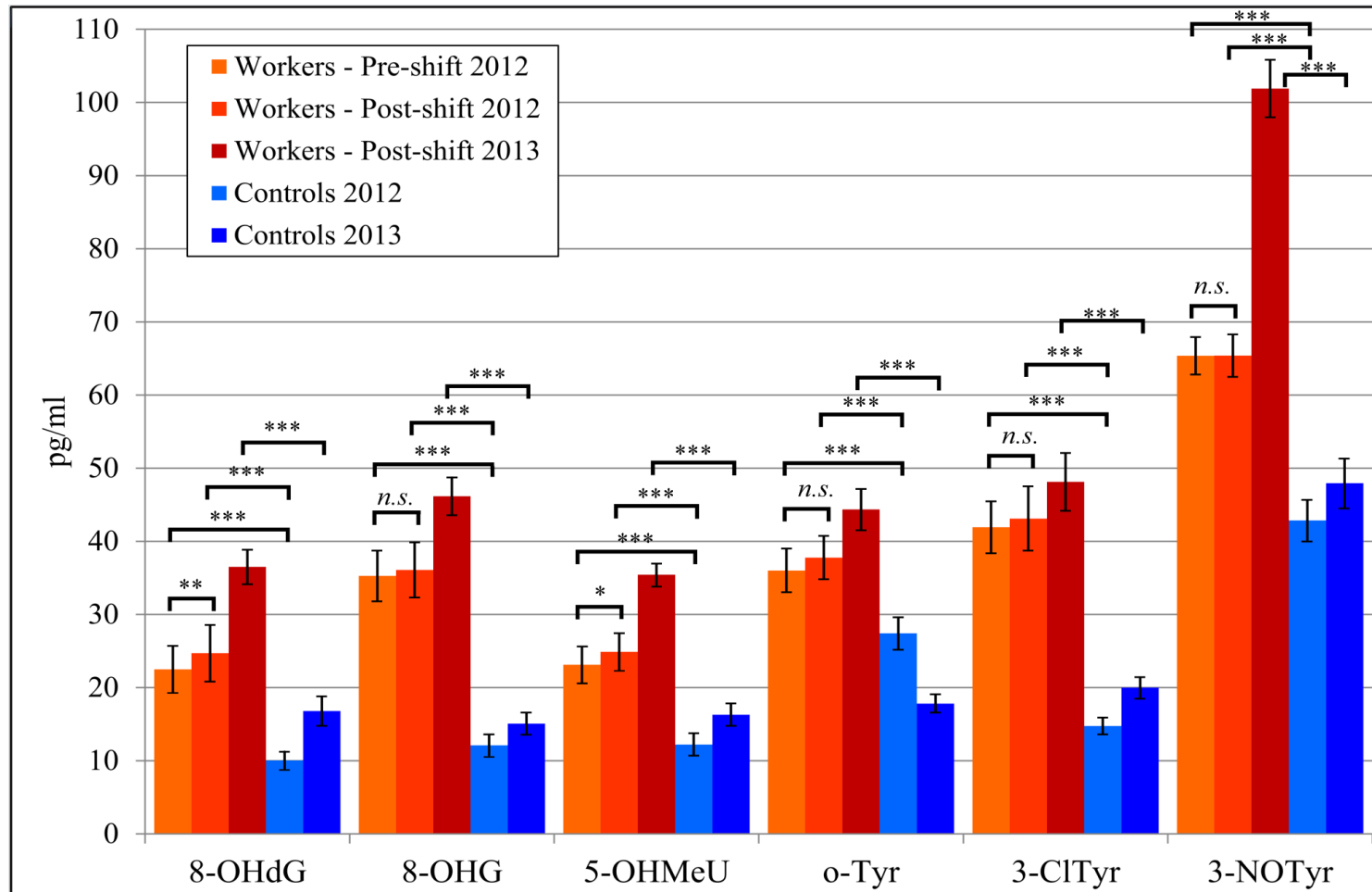
Vyšetření úředníci TiO₂ 2013

Pelcova D, Zdimal V, Kacer P, Vlckova S, Fenclova Z, Navratil T, Komarc M, Schwarz J, Zikova N, Makes O, Zakharov S. Markers of **nucleic acids and proteins oxidation** among office workers exposed to air pollutants including (nano)TiO₂ particles. *Neuro Endocrinol Lett.* 2016

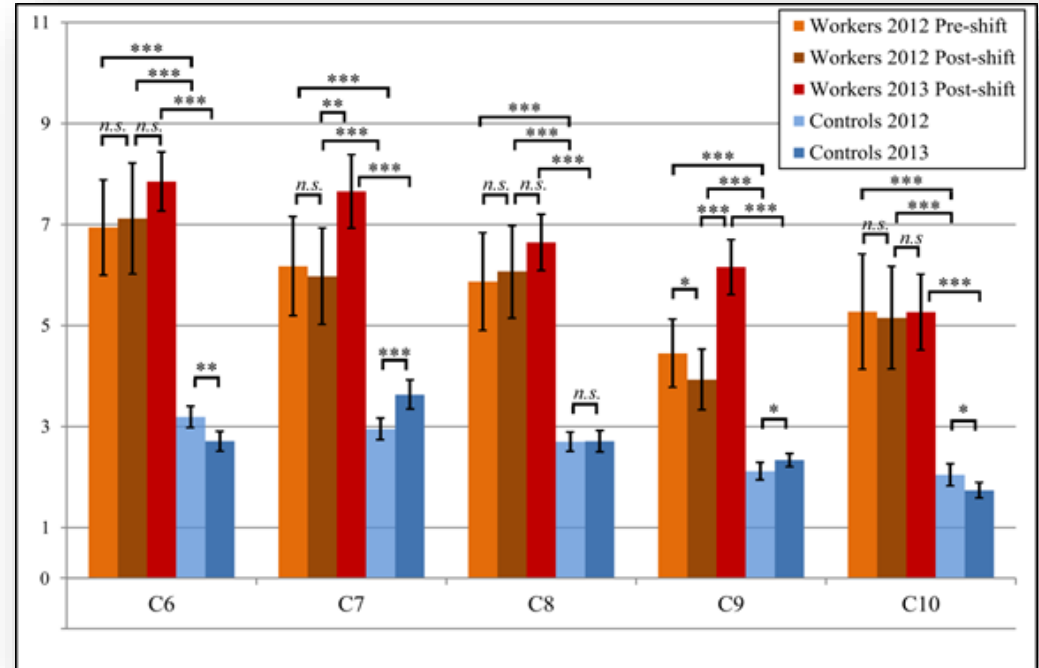
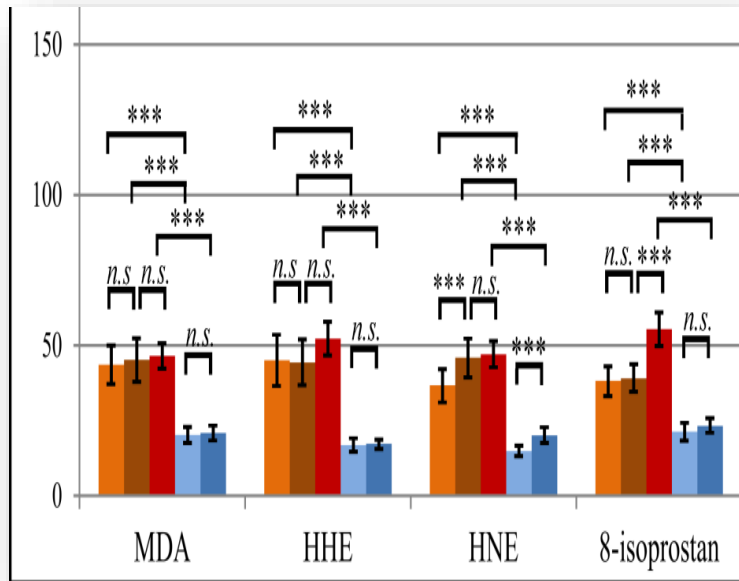
Pelcova D, Zdimal V, Kacer P, Komarc M, Fenclova Z, Vlckova S, Zikova N, Schwarz J, Makes O, Navratil T, Zakharov S, Bello D. Markers of **lipid oxidative damage** among office workers exposed intermittently to air pollutants including nanoTiO₂ particles. *Rev Environ Health.* 2017

Rozdíly u **exponovaných** TiO₂ x **kontroly**

Pelcova D, Zdimal V, Fenclova Z, Vlckova S, Turci F, Corazzari I, Kacer P, Schwarz J, Zikova N, Makes O, Syslova K, Komarc M, Belacek J, Navratil T, Machajova M, Zakharov S. Markers of oxidative damage of nucleic acids and proteins among workers exposed to TiO₂(nano) particles. *Occup Environ Medicine* 2016

Rozdíly u exponovaných TiO₂ x kontroly

Pelcova D, Zdimal V, Kacer P, Zikova N, Komarc M, Fenclova Z, Vlckova S, Schwarz J, Makeš O, Syslova K, Navratil T, Turci F, Corazzari I, Zakharov S, Bello D. Markers of lipid oxidative damage in the exhaled breath condensate of nano TiO₂ production workers. *Nanotoxicology* 2017

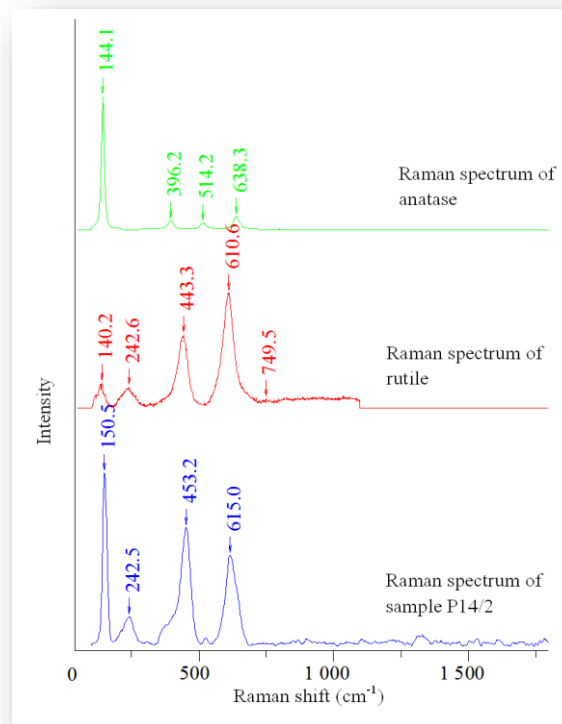
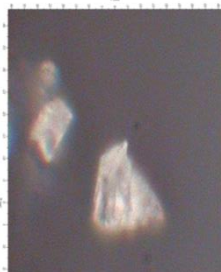
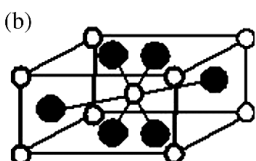
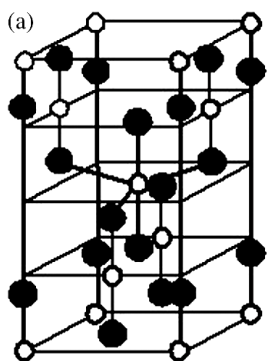
Ramanova mikrospektroskopie potvrdila krystaly TiO_2 v kondenzátu a určila chemické složení

u 40 % dělníků před směnou!
u 70 % po směně

a) anatas

b) rutil

Pelcova D, Barosova H, Kukutschova J, Zdimal V, Navratil T, Fenclova Z, Vlckova S, Schwarz J, Zikova N, Kacer P, Komarc M, Belacek J, Zakharov S.: Raman microspectroscopy of exhaled breath condensate and urine in workers exposed to fine and nano TiO_2 particles: a cross-sectional study. J Breath Research 2015

2 Fe oxidy 2013

MĚŘENÍ EXPOZICE NA PRACOVÍŠTI

80 % částic do 100 nm

Vyšetření 2013

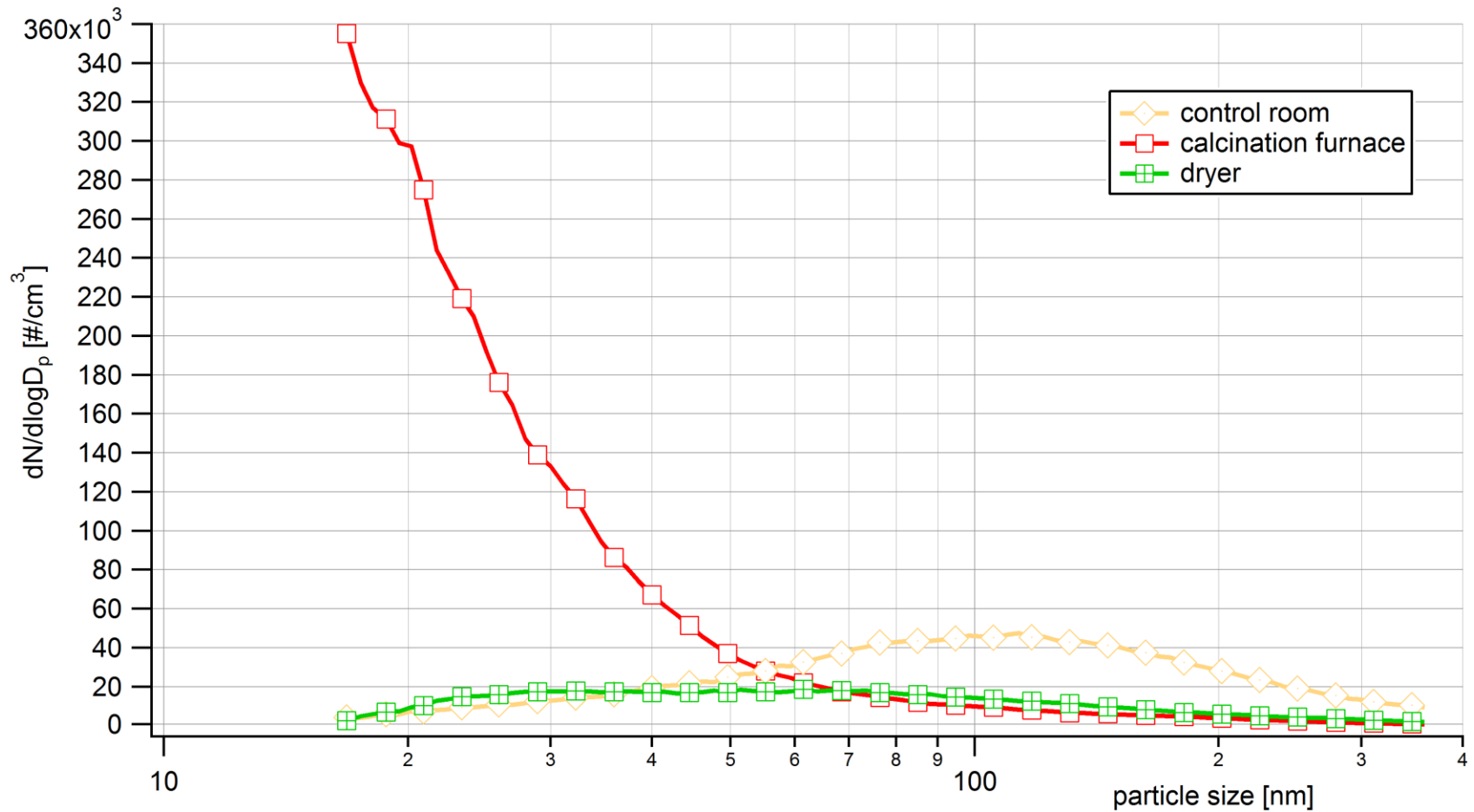

	Expozice	Počet osob	Věk	Kuřáci
Fe-oxidy Po směně		14	43±7	43 %
Kontroly		14	39±4	50 %

Pelclova D, Zdimal V, Kacer P, Fenclova Z, Vlckova S, Syslova K, Navratil T, Schwarz J, Zikova N, Barosova H, Turci F, Komarc M, Pelcl T, Belacek J, Kukutschova J, Zakharov S. Oxidative stress markers are elevated in exhaled breath condensate of workers exposed to nanoparticles during iron oxide pigment production. J Breath Research 2016

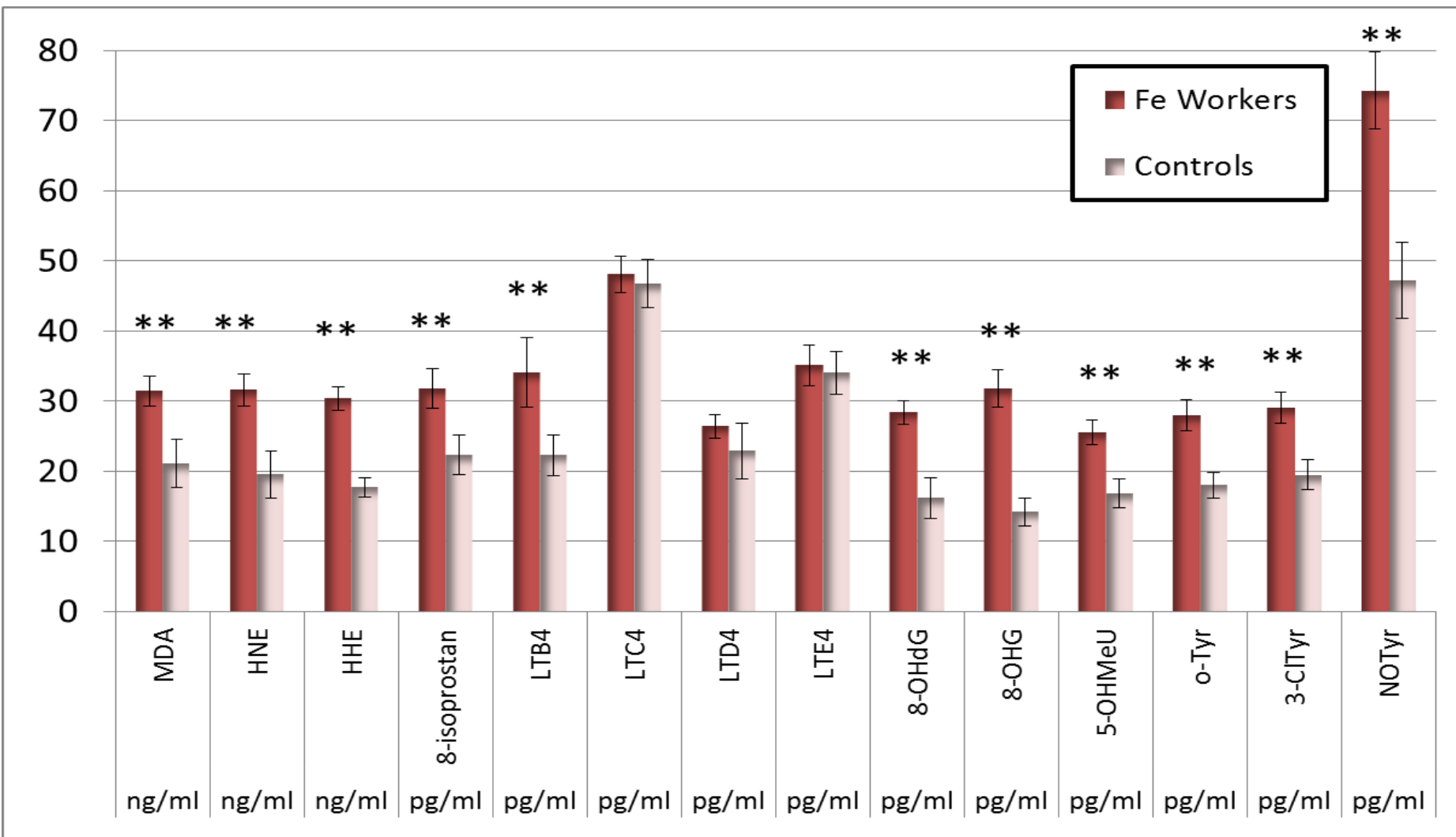

Výroba Fe-oxidů - většina částic má do 100 nm

Fe oxidy - markery v koncentráte vydechovaného vzduchu vs. kontroly

(markery nižší než u dělníků s TiO₂)

3 Nanokompozitní materiály 2015 -2017

- Hledání alternativních materiálů s vlastnostmi typickými pro ocel - s tvrdostí, odolností proti poškrábání,
  - - nízkou termální roztažností
- Použití – u automatických měřících technik **měřících plasty**, kde nelze použít kovové materiály pro vysokou chybovost kvůli tepelné roztažnosti a možnosti poškození povrchu.
- **2016**
- **20 zaměstnanců (42 ± 11 let), 18 ± 10 let expozice**
- **21 kontrol (43 ± 12 let)**

Hmotnostní koncentrace

- nejvyšší u Svařování **Svařování**

Bernerův Low-Pressure kaskádní impaktor,
umožňujícím separování velikostních frakcí,

Svařování 1,840 mg/m³

Broušení 0,804 mg/m³

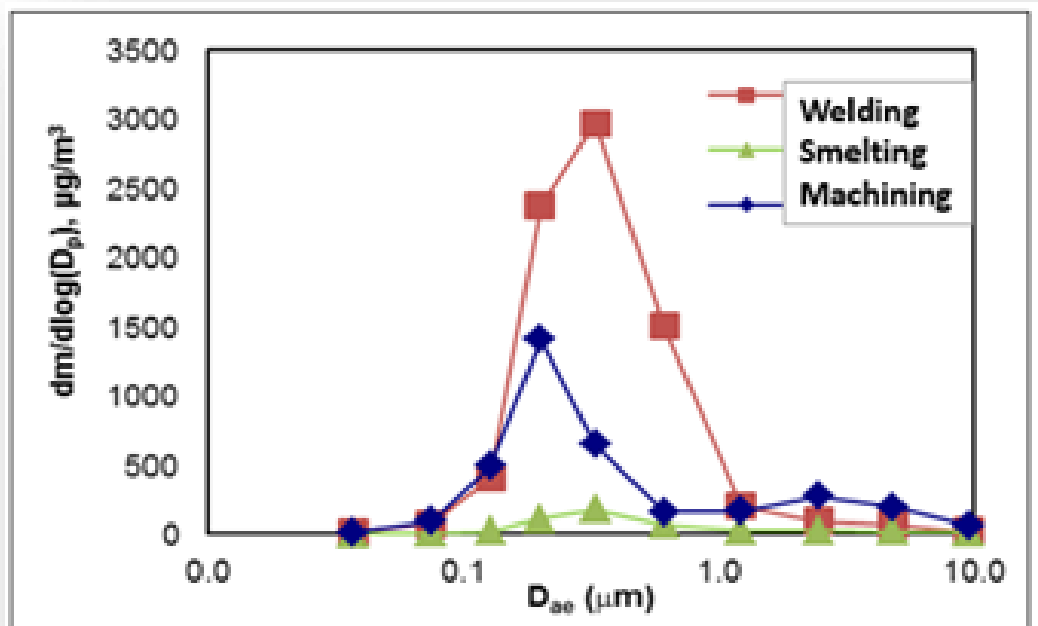
Slévání 0,120 mg/m³

Broušení

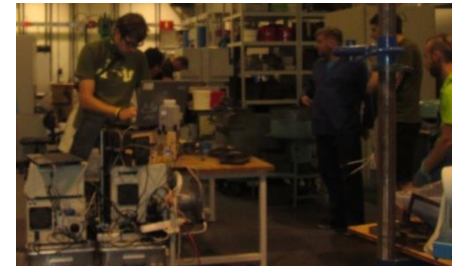
Slévání

Početní koncentrace v nano % - nejvyšší u slévání (96,8%)

	<25 nm	25 - 100 nm	Do 100 nm	100 nm - 1 µg
Svařování	3,1 %	34,1 %	37,2 %	55,4 %
Broušení	2,5 %	57,2 %	59,7 %	37,8 %
Slévání	71,2 %	25,6 %	96,8 %	5,5 %

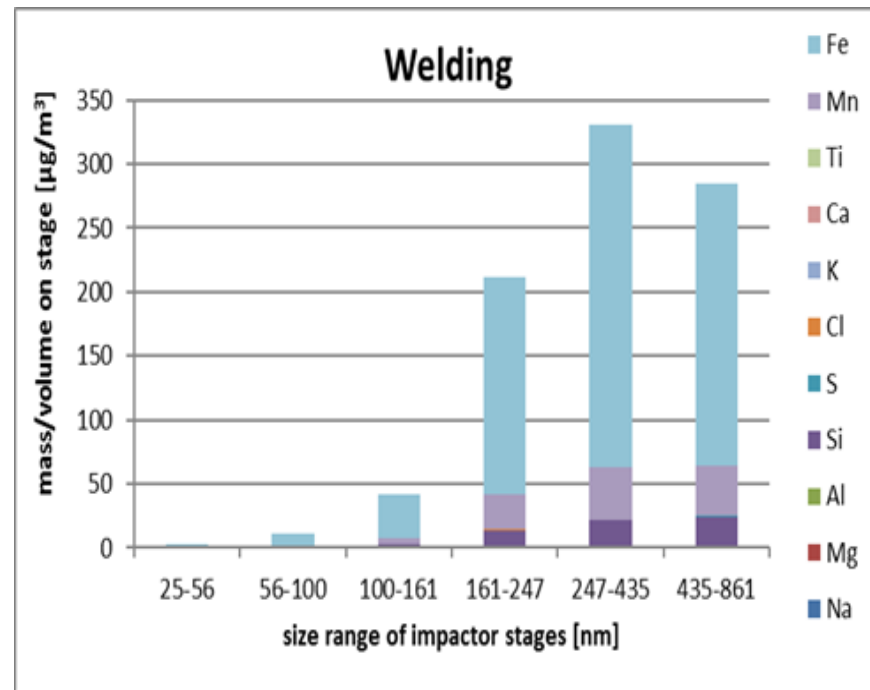
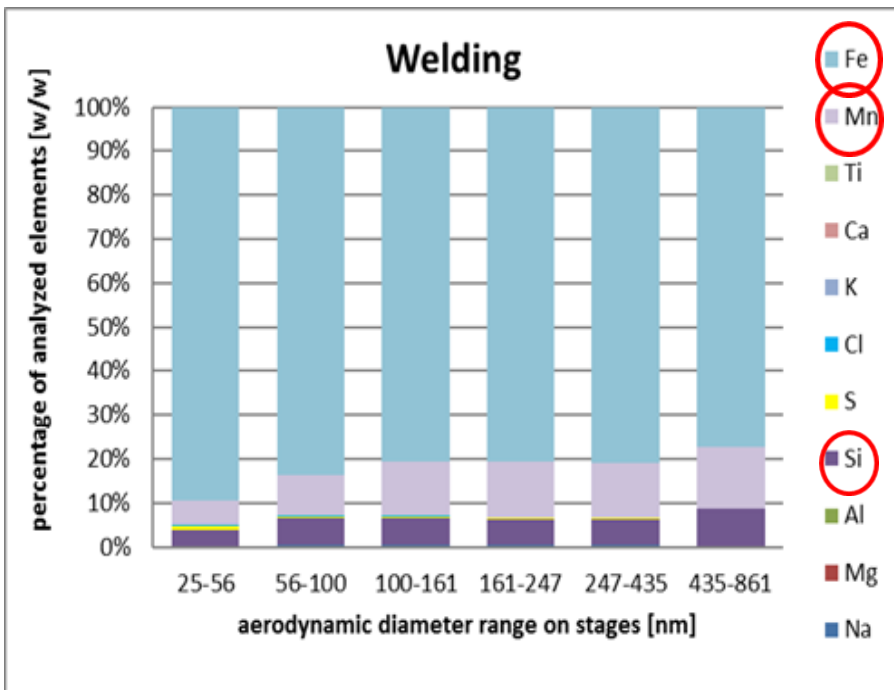
Slévání

Chemické složení

- relativní (%) a absolutní množství ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

SVAŘOVÁNÍ

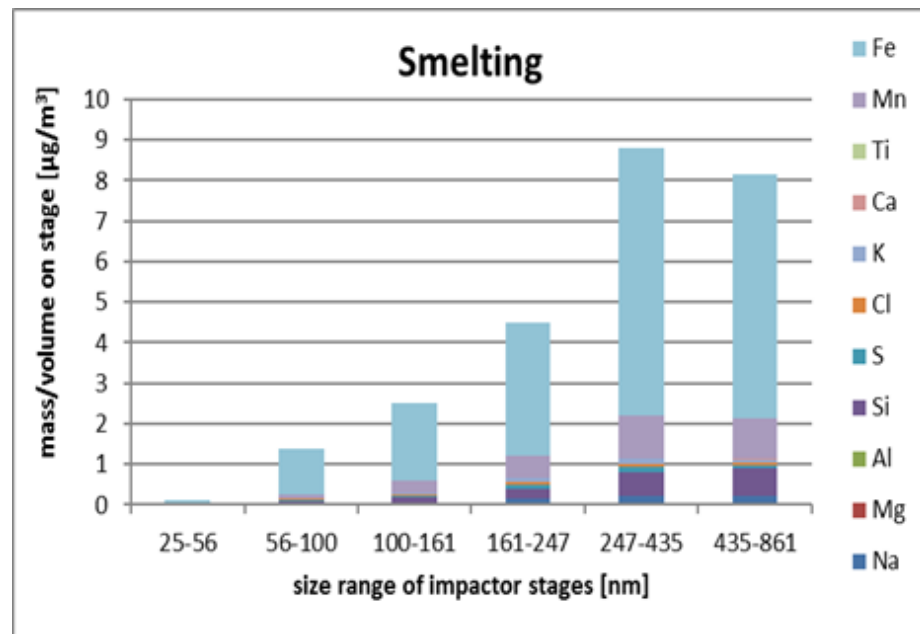
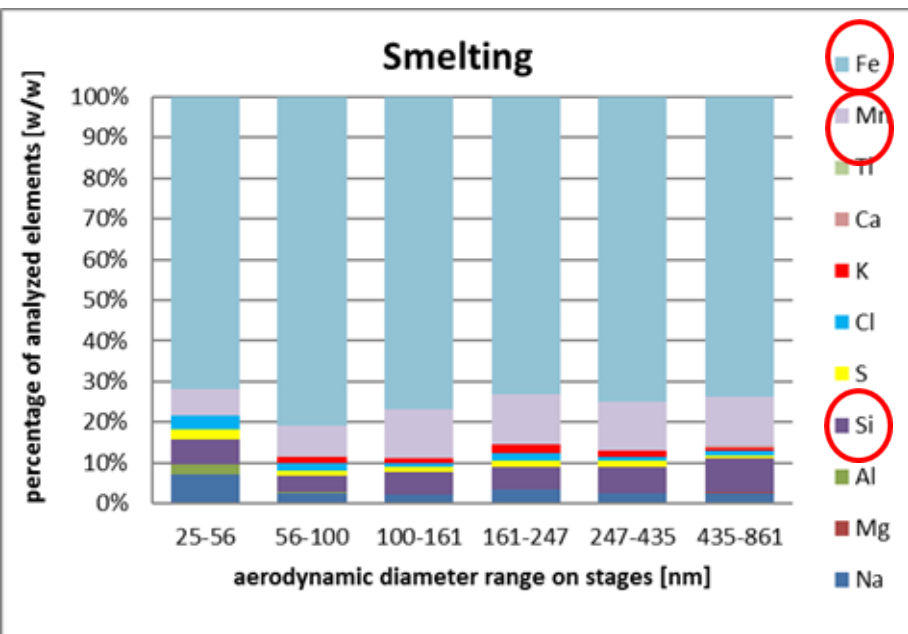
Aerodynamický průměr [nm]

S355J2 ocel (hmotnostní %): Fe, 97.39; C, 0.24; Mn, 1.70; Si, 0.6; P, 0.035; S, 0.035).

Chemické složení

- relativní (%) a absolutní množství ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

SLÉVÁNÍ

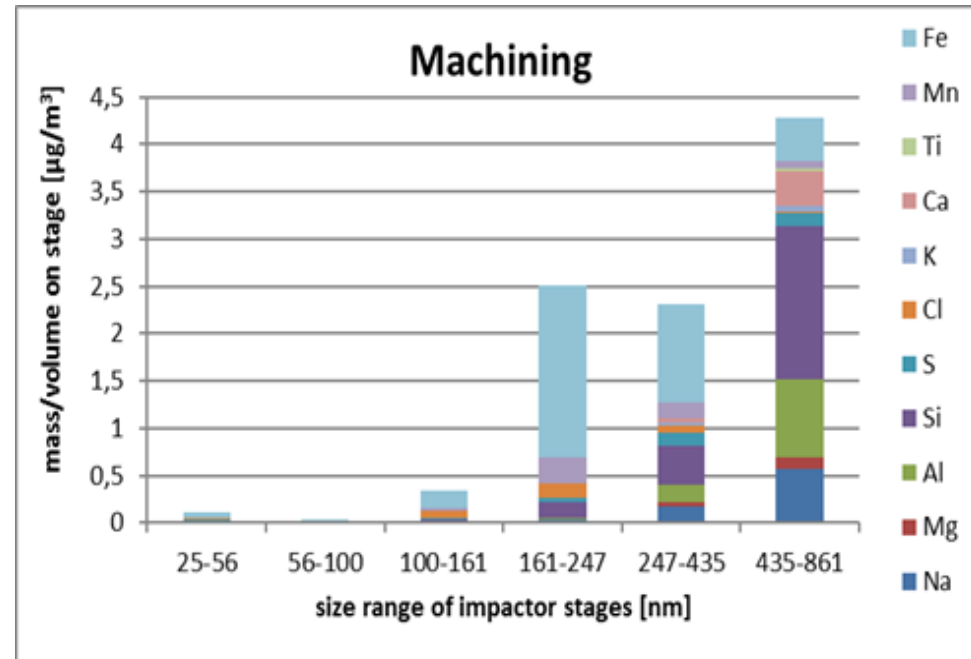
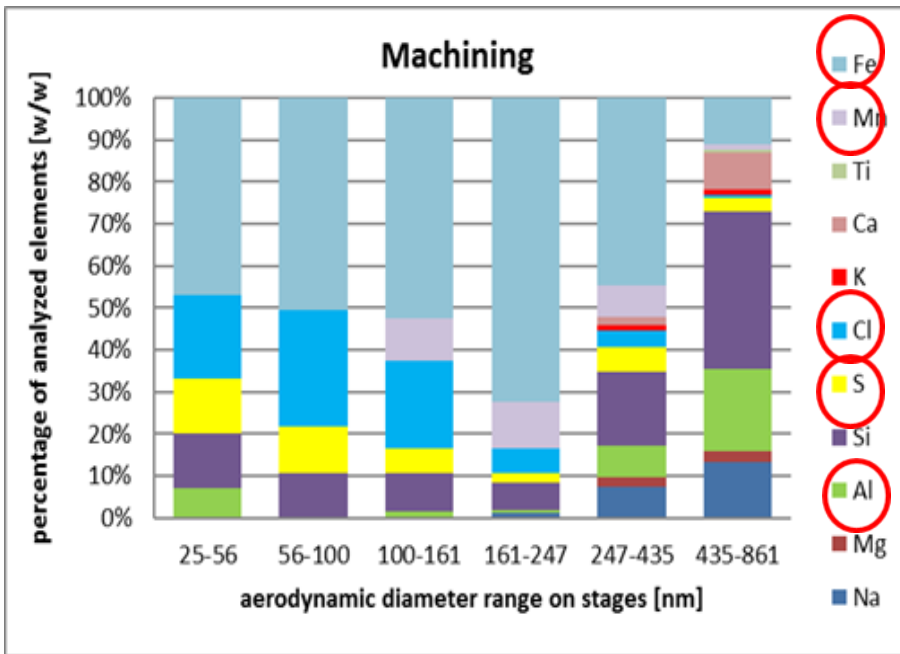
Aerodynamický průměr [nm]

AlSi_9Cu_3 slitina (hmotnostní %: Al, 83.50; Si, 10.0; Fe, 0.8; Cu, 3.0; Mn, 0.55; Mg, 0.25; Cr, 0.15; Ni, 0.55; Zn, 1.2) s modifikačními solemi (NaCl, KCl, NaF) byla tavena při 760°C v peci v pískové formě s bentonitovým plnivem

Chemické složení

- relativní (%) a absolutní množství ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

BROUŠENÍ

NANO FRAKCE - NEJČASTĚJŠÍ ZASTOUPENÍ PRVKŮ:

Fe, Mn, Si, Al, S, Na, Cl, K

5 nanokompozitních vzorků

2 s epoxidovou pryskyřicí – jeden s 1% nanoSiO₂ jako plniva, druhý s drcenými rýžovými slupkami – tj. 50 % celulóza, 30 % lignin a 20 % SiO₂.

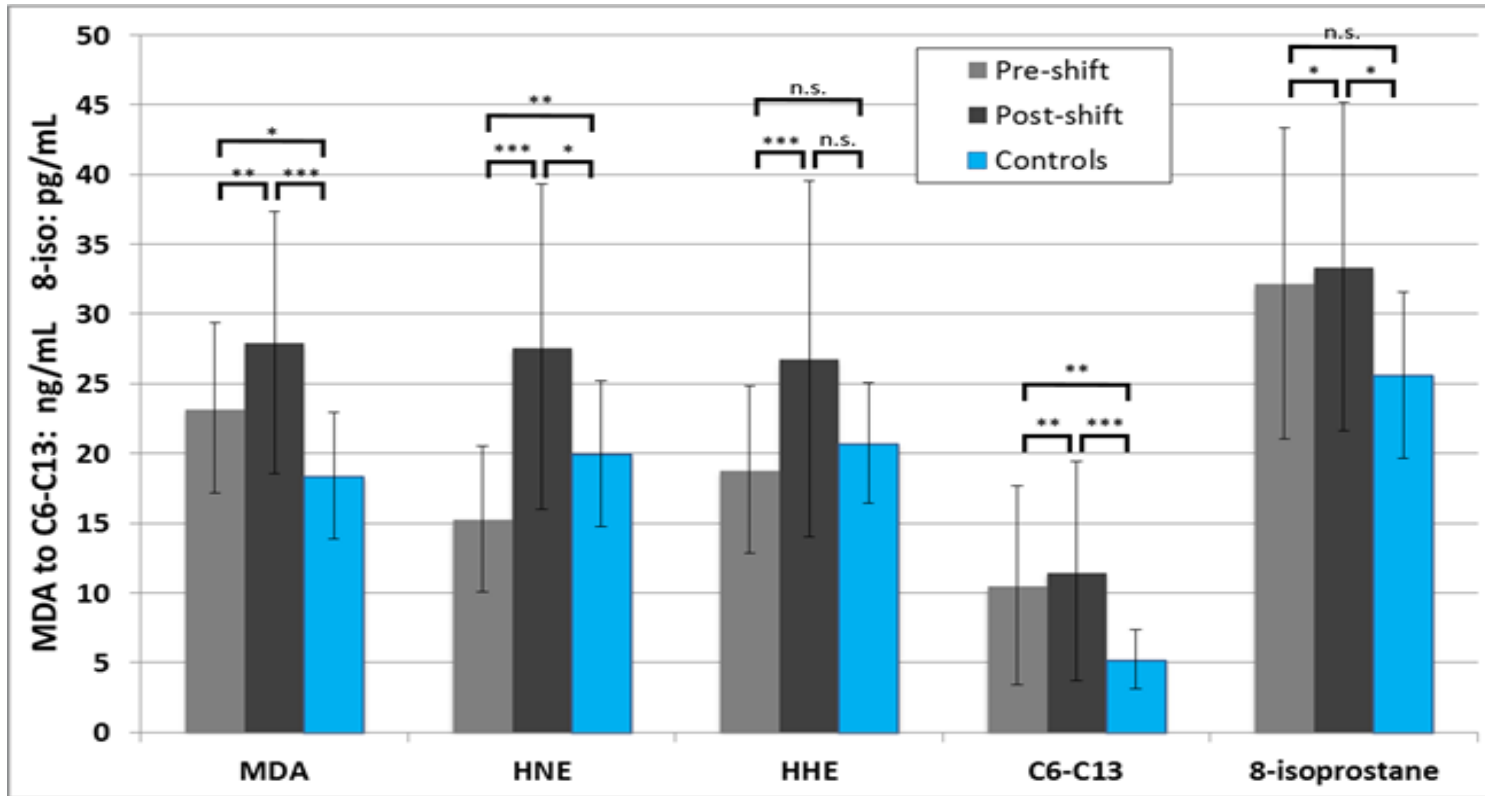
3 geopolymery, první - metakaolin s NaOH, druhý navíc s plnivem 40 % popílku, třetí 40 % čediče

Markery oxidace lipidů

*** (p<0,001) ** (p<0,01) * (p<0,05)

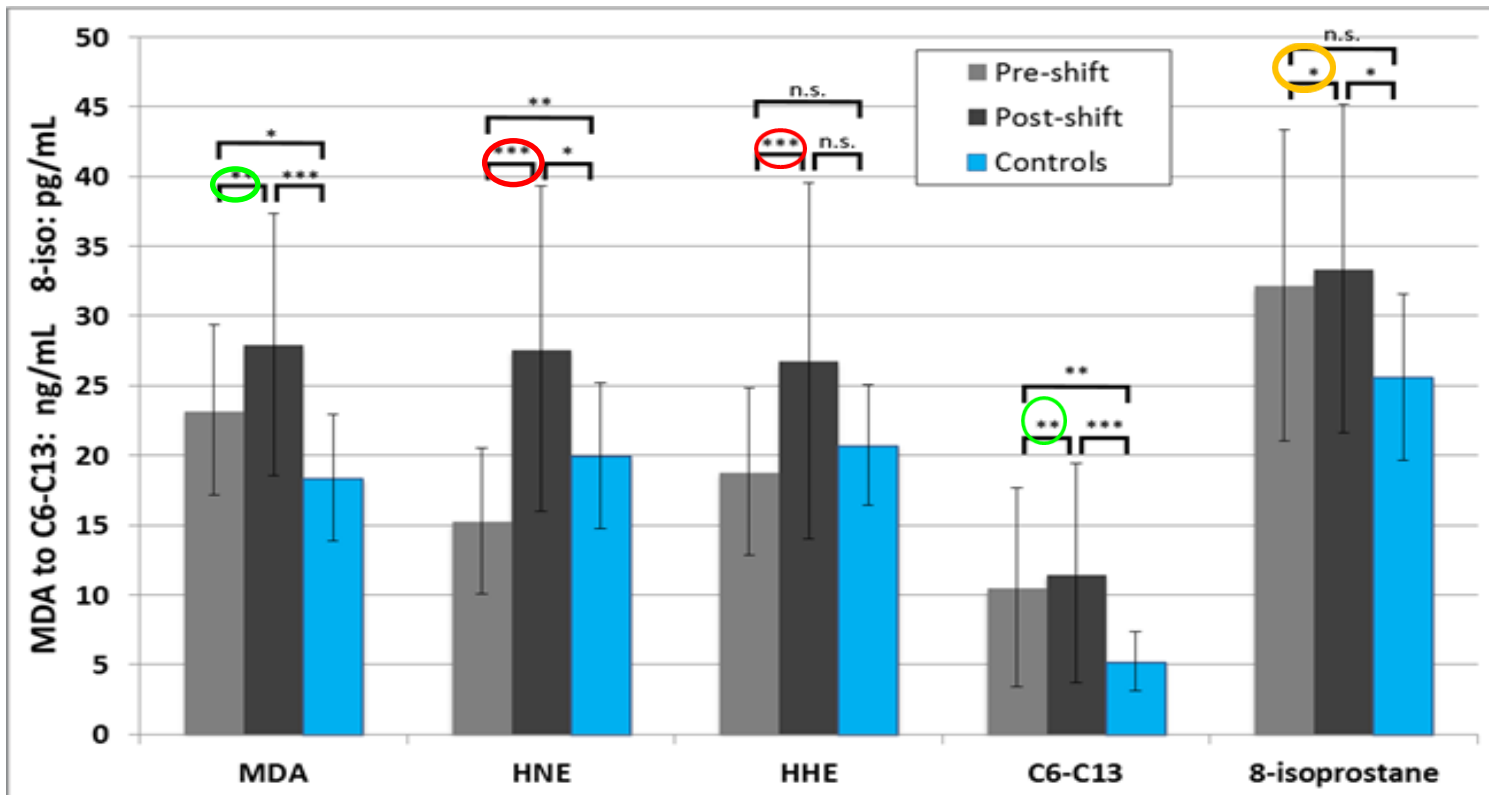
Před směnou a Po směně vs. **kontroly**

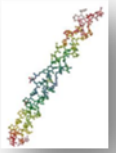
Pelcova D, Zdimal V, Schwarz J, Dvorackova S, Komarc M, Ondracek J, Kostejn M, Kacer P, Vlckova S, Fenclova Z, Popov A, Lischkova L, Zakharov S, Bello D. Markers of oxidative stress in the exhaled breath condensate of workers handling nanocomposites. *Nanomaterials*, submitted.

Markery oxidace lipidů

Před směnou a Po směně vs. **kontroly**

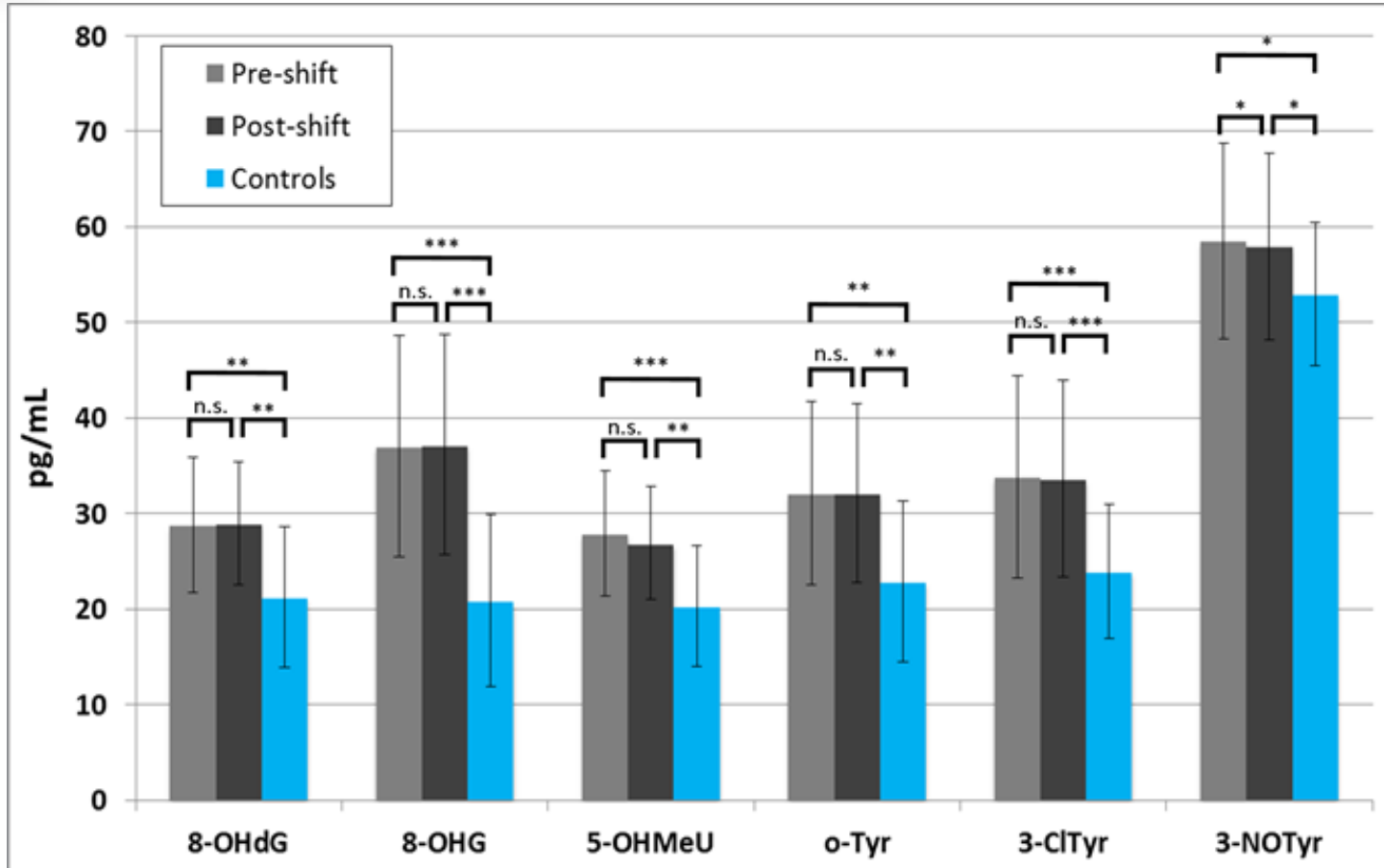

○*** (p<0,001) ○** (p<0,01) ○* (p<0,05)

Markery oxidace nukleových kyselin a proteinů

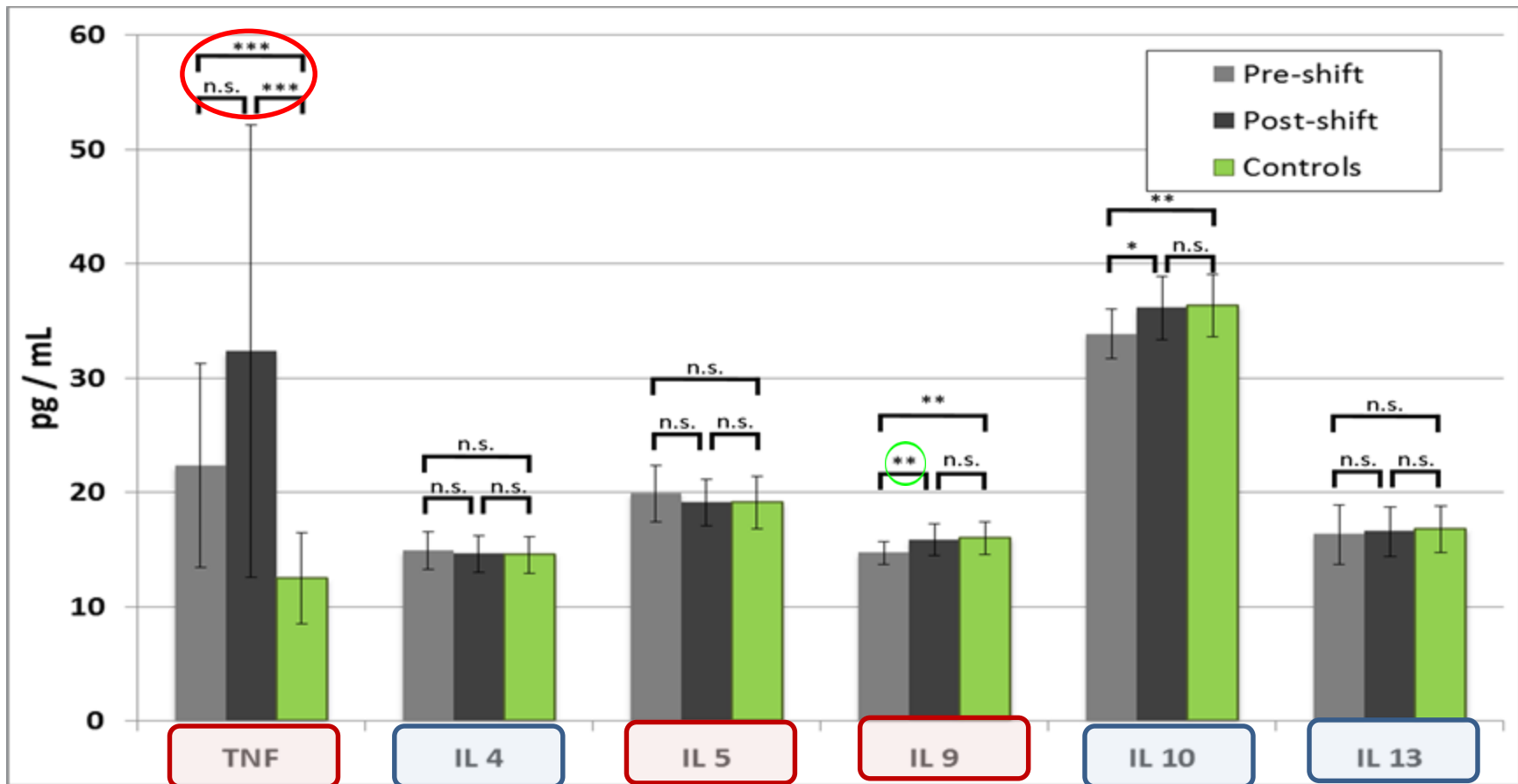
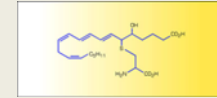
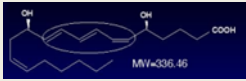
Ke zvýšení během směny nedošlo *** (p<0,001) ** (p<0,01) * (p<0,05)

Pelcova D, Zdimal V, Schwarz J, Dvorackova S, Komarc M, Ondracek J, Kostejn M, Kacer P, Vlckova S, Fenclova Z, Popov A, Lischkova L, Zakharov S, Bello D. Markers of oxidative stress in the exhaled breath condensate of workers handling nanocomposites. *Nanomaterials*, submitted.

Markery zánětu

TNF nejvýznamnější

Prozánětlivé

*** (p<0.001) ** (p<0.01) * (p<0.05)

Protizánětlivé

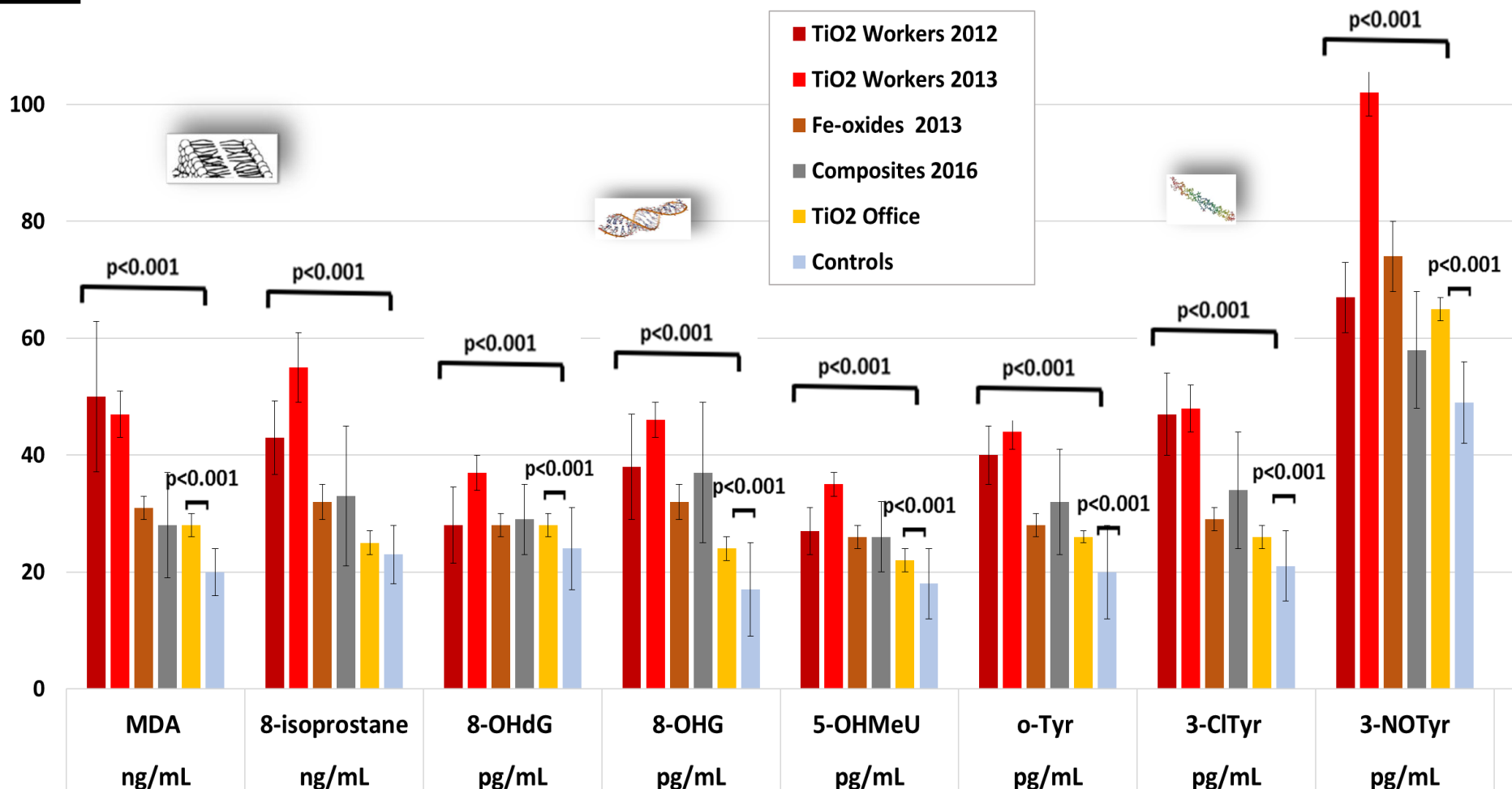
Vyšetření 6 skupin osob

	Expozice	Počet osob	Expozice /den	Koncentrace mg/m ³	Počet částic/cm ³
TiO ₂ 2012		20	3.5 h	0.65	19 800
TiO ₂ 2013		14	3.5 h	0.40	23 200
Fe-oxidy 2013		14	3 h	0.083	66 800
Nanokompozity		20	2 h	0.12-1.84	48 000-540 000
TiO ₂ 2013 úředníci		22	14 min	0.90	23 200
Kontrolní osoby		66	0	neměřeno	neměřeno

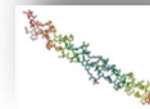
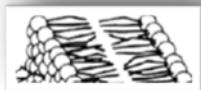
Vyšetření 6 skupin osob - výsledky markerů OXIDAČNÍHO STRESU

Mnohočetná regresní analýza

klíčová je expozice v práci

15 markerů před směnou – chronický efekt

	MDA	HNE	ALD6-12	OHdG	OHG	5-OHMeU	o-Tyr	3-ClTyr	3-NOTyr
Práce	0,005	0,029	0,000	0,002	0,000	0,001	0,003	0,000	0,043
Věk	0,005	0,375	0,360	0,404	0,384	0,082	0,171	0,015	0,786
Pohlaví	0,740	0,151	0,652	0,174	0,612	0,406	0,126	0,277	0,196
Alkohol	0,596	0,267	0,313	0,371	0,507	0,187	0,331	0,566	0,645
BMI	0,557	0,114	0,052	0,295	0,467	0,974	0,797	0,220	0,276

Markery zánětu

p<0,001

p<0,01

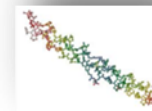
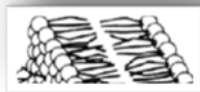
p<0,05

TNF	LTB4	LTD4	LTE4	LXB4	IL10
0,000	0,001	0,041	0,048	0,029	0,007
0,071	0,037	0,280	0,641	0,466	0,938
0,371	0,277	0,760	0,088	0,886	0,866
0,133	0,066	0,632	0,849	0,320	0,413
0,476	0,817	0,309	0,393	0,911	0,814

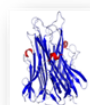
Mnohočetná regresní analýza ve všech skupinách –

primární je expozice v práci

12 markerů po směně

	MDA	HNE	8-iso	ALD 6-12	8-OHdG	8-OHG	5-OHMeU	o-Tyr	3-CITyr
Práce	0,001	0,005	0,008	0,000	0,002	0,000	0,002	0,003	0,000
Věk	0,089	0,860	0,651	0,018	0,674	0,376	0,674	0,166	0,018
Pohlaví	0,458	0,126	0,936	0,294	0,442	0,651	0,442	0,128	0,294
Alkohol	0,838	0,745	0,531	0,574	0,745	0,524	0,745	0,315	0,574
BMI	0,905	0,111	0,336	0,222	0,671	0,491	0,671	0,742	0,222

Markery zánětu

p<0,001

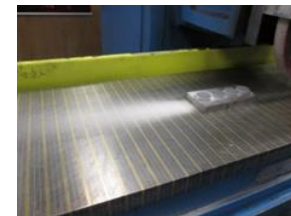
p<0,01

p<0,05

TNF	LTB4	LTE4
0,000	0,001	0,022
0,805	0,040	0,563
0,212	0,290	0,078
0,891	0,084	0,998
0,449	0,777	0,400

DECHOVÉ OBTÍŽE + plicní funkce

Chronická bronchitida častější:

4 (20 %) nanokompozity, 0 % kontrol   **p=0,033***

Dušnost NYHA II:

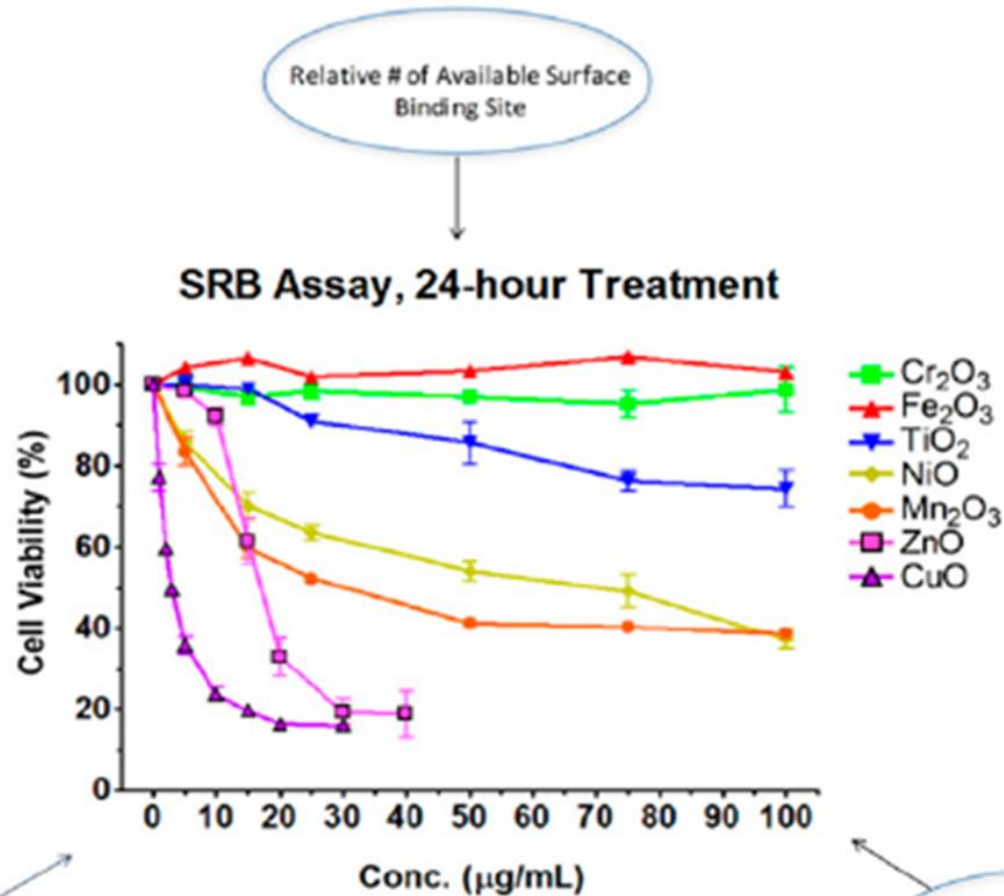
3 (15 %) nanokompozity vs. 0 % kontrol   **p=0,069**

Plicní funkce – v normě – avšak pokles po směně p<0,05

PLICNÍ FUNKCE	% FVC	% VCIN	% FEV1	FEV1/FVC	% PEF
Před směnou	94.7±13.3	92.2±13.0	102.2±13.5	0.89±0.06	110.2±14.3
Po směně	95.0±11.6	93.1±11.0	↓99.0±12.0*	↓0.86±0.06*	106.8±15.2
Kontroly	100.8±13.6	98.7±13.0	106.1±14.0	0.89±0.06	111.8±20.2

Výsledky obdobné ve všech skupinách exponovaných osob

Málo rozpustné oxidy – přechodné prvky - **Fe, Cr, Ti, Mn, Ni, Cu, Zn**

Particle Surface Charge

Particle Metal Dissolution

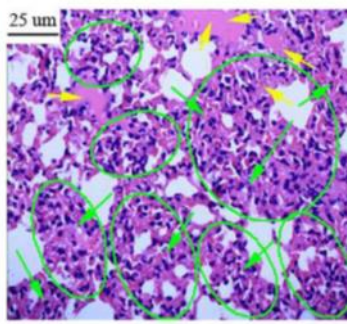
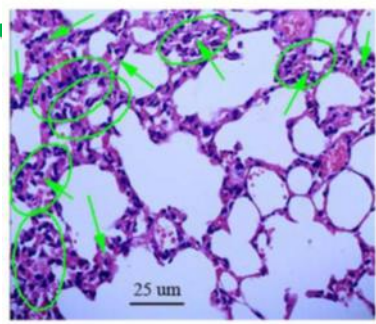
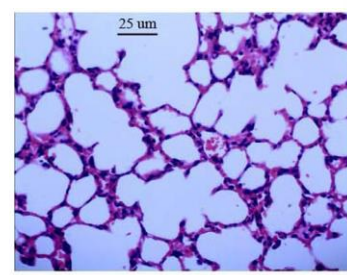
Molecular Mechanisms of Nanosized Titanium Dioxide-Induced Pulmonary Injury in Mice

Bing Li^{1,3}, Yuguan Ze^{1,3}, Qingqing Sun^{1,3}, Ting Zhang^{2,3,3}, Xuezi Sang¹, Yaling Cui¹, Xiaochun Wang¹, Suxin Gui¹, Danlin Tan¹, Min Zhu¹, Xiaoyang Zhao¹, Lei Sheng¹, Ling Wang¹, Fashui Hong^{1*}, Meng Tang^{2,3*}

Nosní aplikace suspenze nano-TiO₂ (6 nm) denně po 90 dní
2,5-10 mg/kg hmotnosti *kontrola*

Apoptóza
Změna exprese 847 genů

- zánětlivá infiltrace

2,5 mg/kg

5 mg/kg

Table 3. Oxidative stress in the mouse lung after nasal administration with nano-TiO₂ for 90 consecutive days.

Oxidative stress	TiO ₂ NPs (mg/kg BW)			
	0	2.5	5	10
O ₂ ⁻ (nmol/mg prot. min)	23±1.15a	30.27±1.51b	39.18±1.96c	50±2.50d
H ₂ O ₂ (nmol/mg prot. min)	43±2.15a	61.22±3.06b	78.96±3.95c	110±5.50d
MDA (μmol/mg prot)	1.08±0.05a	1.59±0.08b	2.89±0.15c	5.15±0.26d
Carbonyl (μmol/mg prot)	0.54±0.03a	0.98±0.05b	1.85±0.09c	3.04±0.15d
8-OHdG (mg/g tissue)	0.42±0.02a	2.26±0.11b	4.25±0.21c	7.12±0.36d

Letters indicate significant differences between groups (p<0.05). Values represent means ± SE (N=5).

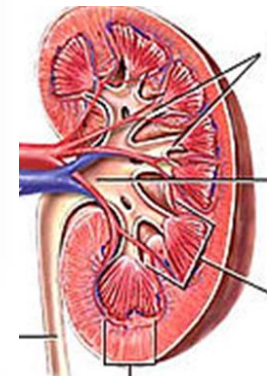
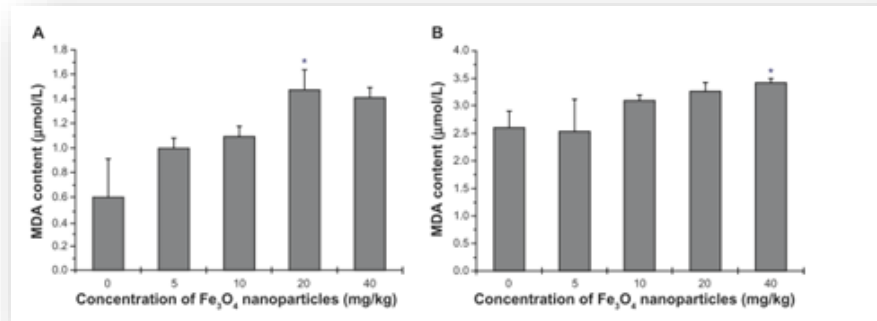
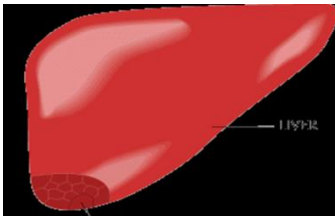
MDA -malondialdehyd, PC- protein karbonyl, 8-OHdG 8-hydroxy-2-deoxyguanosin

Intraperitoneal injection of magnetic Fe_3O_4 -nanoparticle induces hepatic and renal tissue injury via oxidative stress in mice

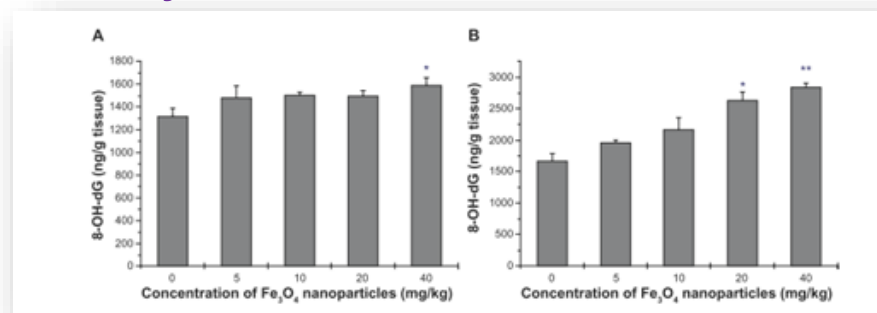

Ma et al. 2012

- Nano Fe_3O_4 i.p. 7 dní 5-40 mg/kg
- Zvýšení MDA ve tkáni jater a ledvin

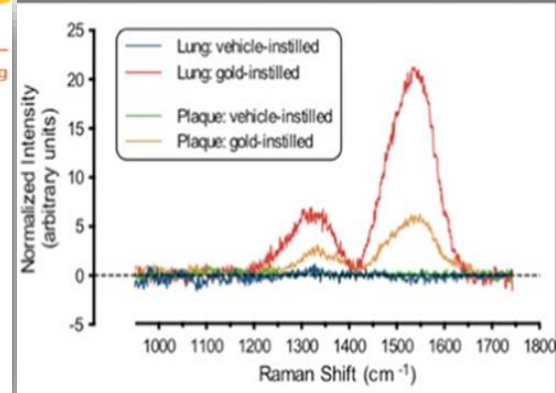

- Zvýšení 8-OHdG v játrech a ledvinách

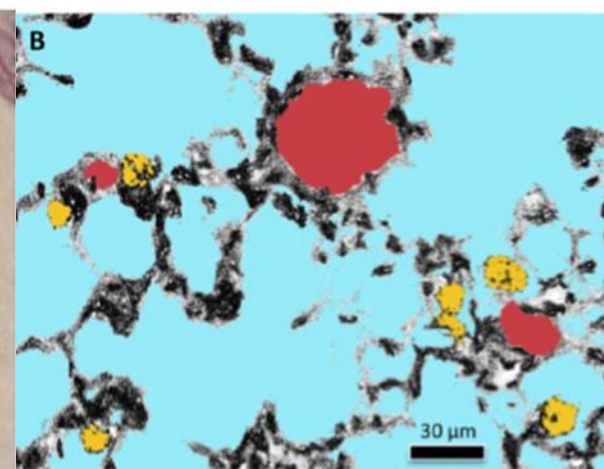
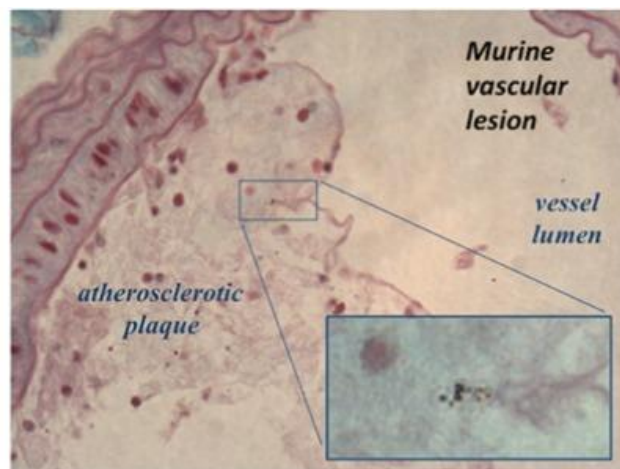
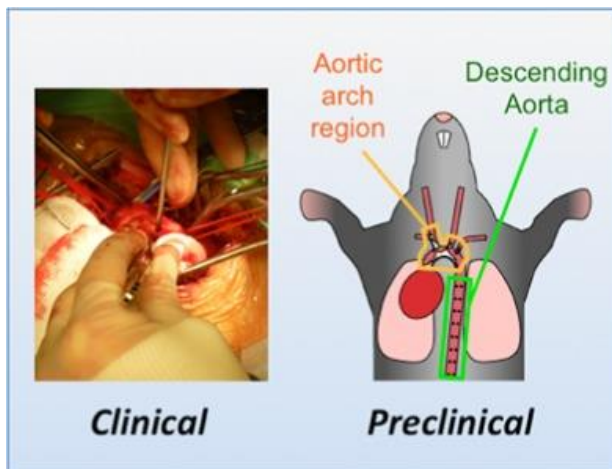

Inhaled Nanoparticles Accumulate at Sites of Vascular Disease

Mark R. Miller,^{*,†,∞,∇} Jennifer B. Raftis,^{‡,∞,∇} Jeremy P. Langrish,[†] Steven G. McLean,[†] Pawitrabhorn Samutrtai,[§] Shea P. Connell,[†] Simon Wilson,[†] Alex T. Vesey,[†] Paul H. B. Fokkens,^{||} A. John F. Boere,^{||} Petra Krystek,[⊥] Colin J. Campbell,[§] Patrick W. F. Hadoke,[†] Ken Donaldson,[‡] Flemming R. Cassee,^{||,#} David E. Newby,[‡] Rodger Duffin,^{‡,∇} and Nicholas L. Mills^{†,∇}

- Myši 2-200 nm instilace do plic 2 x týdně po 5 týdnů,
- detekce **v krvi** do 30 nm, **v moči** do 5 nm, v alveolech, makrofázích, ..
- V athero placích myšího oblouku aorty (Apolipoprot. E-/-)

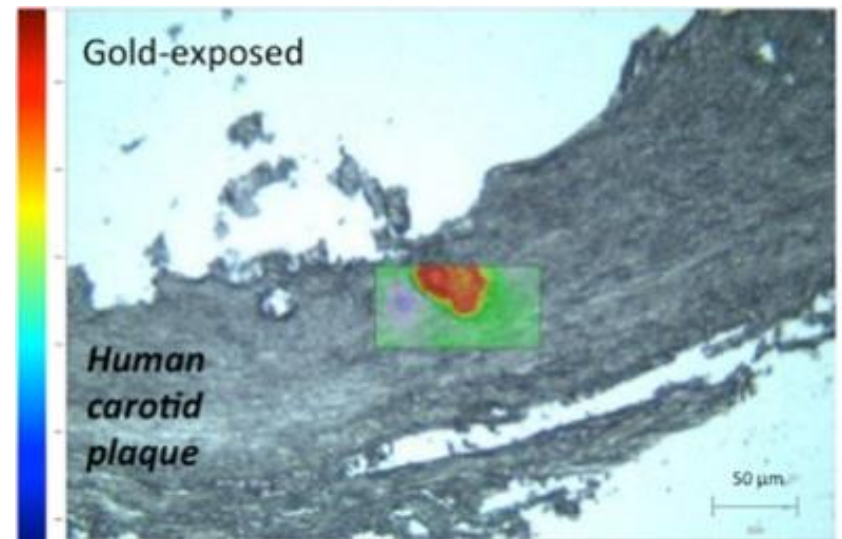
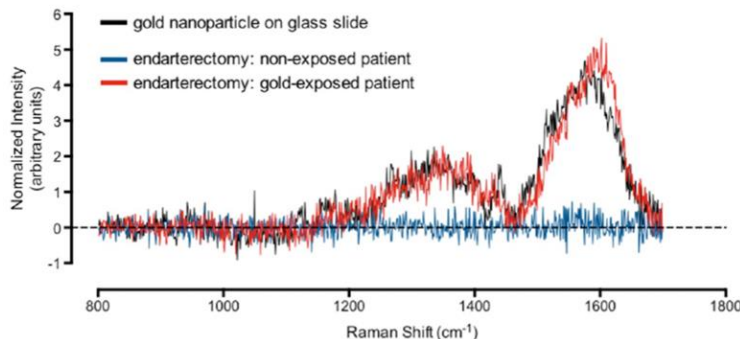
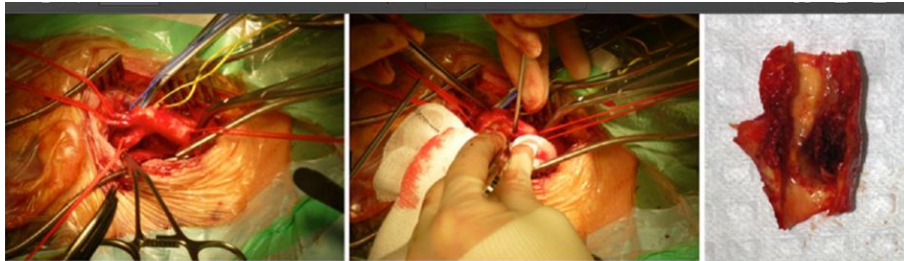

Inhaled Nanoparticles Accumulate at Sites of Vascular Disease

Mark R. Miller,^{*,†,∞,∇} Jennifer B. Raftis,^{‡,∞,∇} Jeremy P. Langrish,[†] Steven G. McLean,[†] Pawitrabhorn Samutrtai,[§] Shea P. Connell,[†] Simon Wilson,[†] Alex T. Vesey,[†] Paul H. B. Fokkens,^{||} A. John F. Boere,^{||} Petra Krystek,[⊥] Colin J. Campbell,[§] Patrick W. F. Hadoke,[†] Ken Donaldson,[‡] Flemming R. Cassee,^{||,#} David E. Newby,[†] Rodger Duffin,^{‡,∇} and Nicholas L. Mills^{†,∇}

Miller 2017

14 dobrovolníků inhalovalo nano Au (4 nebo 34 nm) po dobu 2 hod, v krvi za 15 min- 24 hod, až 3 měsíce. V moči byly jen 4 nm částice. 3 z 12 pacientů inhalovalo nanoAu 4 hod den před endarterektomií. Au bylo pak přítomno v odstraněných ateroplacích karotid

Assessing the first wave of epidemiological studies of nanomaterial workers.

Liou SH¹, Tsai CS², Pelclova D³, Schubauer-Berigan MK⁴, Schulte PA⁴.

Author information

¹National Institute of Environmental Health Sciences, National Health Research Institutes, 35 Keyan Road, Zhunan, Miaoli County 35053, Taiwan, ROC.

²Department of Environmental and Radiological Health Science, Colorado State University, Fort Collins, CO, USA.

³Department of Occupational Medicine, First Faculty of Medicine, Charles University in Prague, Prague, Czech Republic.

⁴National Institute for Occupational Safety and Health, Cincinnati, OH, USA.

- **Nanočástice obsahuje 1 682 spotřebních výrobků**
- Jejich cena na trhu na trhu dosáhne 10^{12} (trillionů) USD
- 6 PUBLIKOVANÝCH STUDIÍ do r. 2015
- JEDNOTLIVÉ LÁTKY: TiO_2 (ČR, Čína), uhlíkové nanotrubičky (Rusko, Korea, Holandsko), oxidy železa (ČR), CaCO_3 (Čína), nano-saze v tonerech, (Japonsko), nanoAg (Korea)
- **International Agency for Research on Cancer (IARC) klasifikoval TiO_2 jako „possibly carcinogenic to humans“ (skupina 2B)**
- **NIOSH snížil limit nano TiO_2 na $0,3 \text{ mg/m}^3$**

Zhao, 2018: Cardiopulmonary effects induced by occupational exposure to TiO₂ nanoparticles

- TiO₂ výroba v Číně
- TiO₂ baliči 3,17 mg/m³, 39% nano TiO₂
- **Markery cévní toxicity a kardiotoxicity** (buněčné adhezní molekuly cévní a intercelulární - VCAM, ICAM)
- **Krev** MDA, TNF, IL-10, ...
- **RTG** – 43 % osob patologicky zvýšená kresba u exponovaných
- **Porucha plicních funkcí** (p < 0.05)
- ***Všechny markery asociované s expozicí TiO₂***

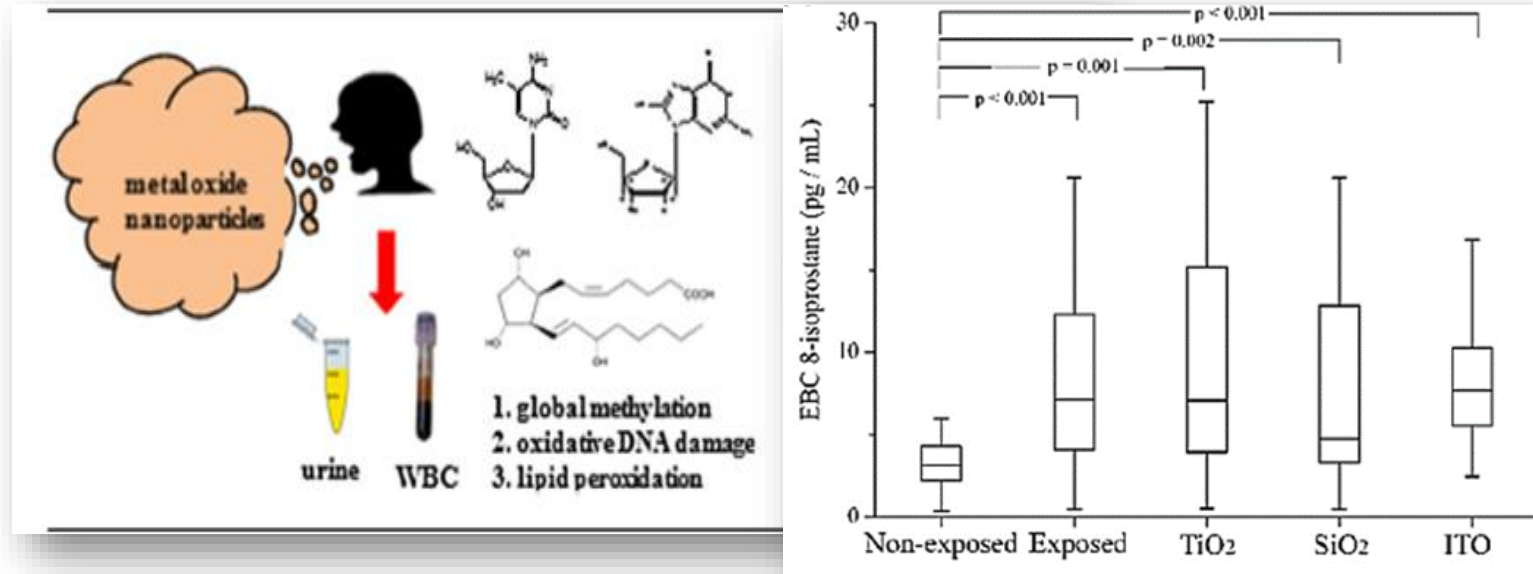
Immunological effects among workers who handle engineered nanoparticles

Deborah Catherine Glass,¹ Mahjabeen Mazhar,¹ Sue Xiang,² Pamela Dean,¹ Pamela Simpson,³ Brian Priestly,¹ Magdalena Plebanski,² Michael Abramson,¹ Malcolm Ross Sim,¹ Martine Dennekamp¹

- Výzkumní zaměstnanci (34 osob) zpracovávající nanočástice a bez expozice (55 osob) – srovnání – časové rozpětí 47-326 min/směnu
- Pondělí před směnou, po směně, za 5 dní
- Osobní odběrové sety
- **Zvýšení TNF v séru** po směně
- Beze změny plicních funkcí
- Beze změny FeNO a CRP

Liou 2016, 2017 Workers exposed to metal oxide nano particles – oxidative stress and DNA methylation

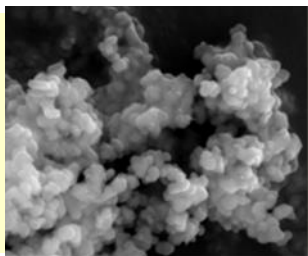

8-OHdG v plazmě, moči, ↑8-isoprostan v KVV

130 zaměstnanců expozice 26xTiO₂, – 31x SiO₂, 30x Indium Tin Oxide (ITO, cínem dopovaný oxid inditý, průhledný vodivý oxid pro výrobu displejů, svítivých diod a fotovoltaiky.

43 kontrol

Expozice může vést k poškození DNA, peroxidaci lipidů a hypomethylaci – aktivace onkogenů a nestabilita genomu – souvislost s tvorbou nádorů (?),....

ZÁVĚRY

- **STUDIÍ U PRACOVNÍKŮ POZVOLNA PŘIBÝVÁ**
- Výsledky podporují hypotézu oxidačního stresu a upozorňují na poškození plic na molekulární úrovni
- Markery byly zvýšeny i při koncentracích pod úrovní povolených limitů pro expozici inertním materiálům - zaměstnanci nemají povinnost nosit respirátory
- Spirometrie prokazuje změny po směně/ po letech expozice
- FeNO není dostatečně citlivé ani specifické – vliv kouření
- **Nenacházíme v literatuře publikace prokazující “no effect”**

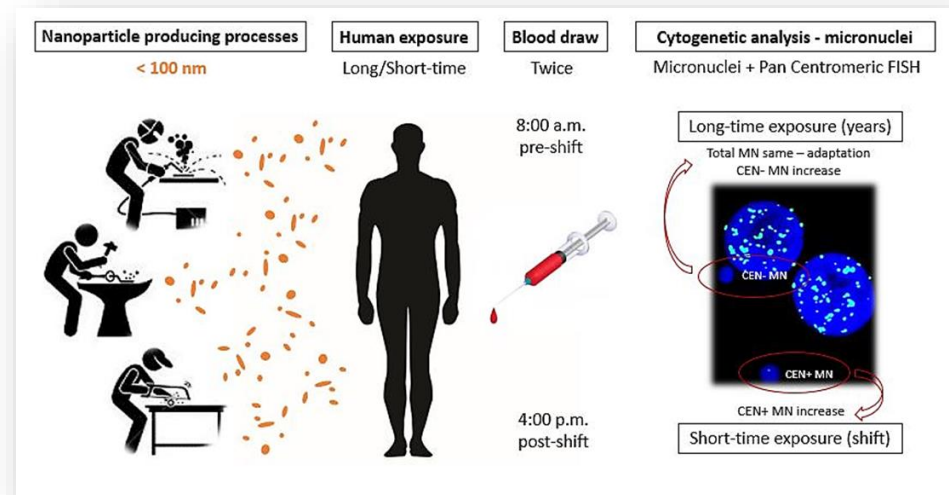

Další vyšetření – nový grant GAČR 18-02079S 2018-2020

GENETICKÉ VYŠETŘENÍ (ÚEM ČAV, VFN, ÚCHP AV, IKEM)

RNDr. Rössnerová, PhD.

- (vzorky 2015 - 2020)
- DNA methylace
- vyšetření mikrojadер v periferních lymfocytech
- Comet Assay

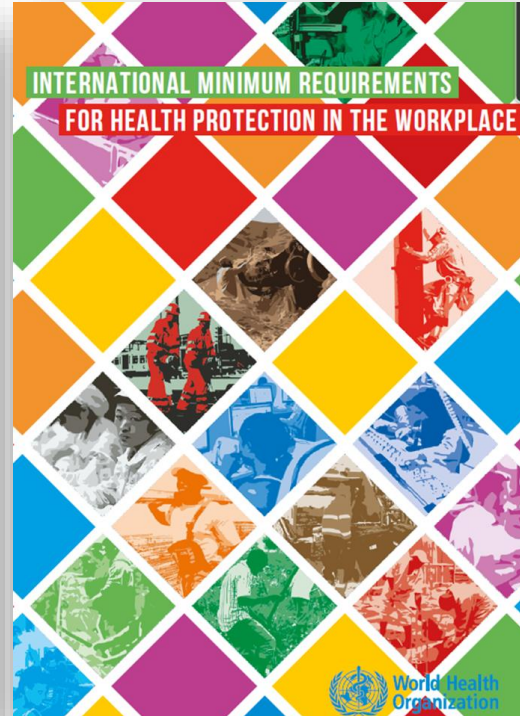
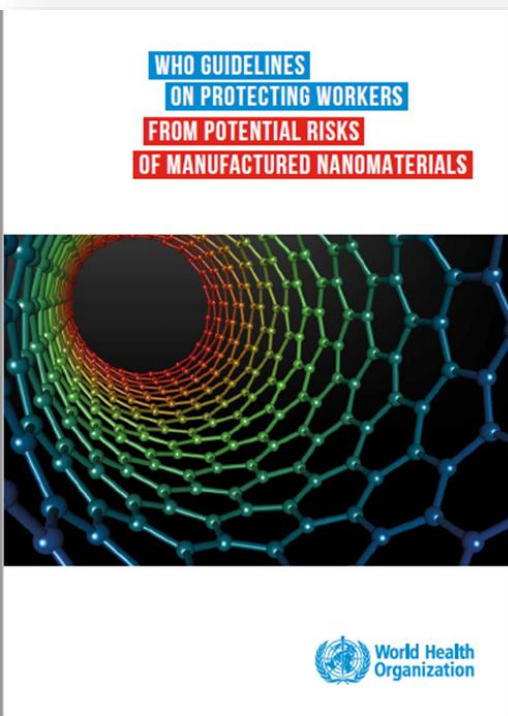

RNDr. Hubáček, DrSc. změny v koncentracích **cirkulující volné jaderné DNA**

- **a volné mitochondriální DNA (mtDNA)** jako porucha integrity nukleových kyselin

WHO 2017

EC 2018

Spray products .....studies performed by Pelclova et al. (2015, 2016a, 2016b, 2016c, and 2017)....

previous Opinion (SCCS/1516/13-revision of 22 April 2014) cannot be accepted as an argument for the absence of harmful effects after inhalation exposure. This is because the SCCS Opinion in question only addressed safety of the nano-forms of TiO₂ intended for dermal applications and had specifically excluded spray products. In fact, the Opinion had expressed concerns over the safety of TiO₂ nanomaterial applications in spray products that could lead to exposure of the consumer's lungs to TiO₂ nanoparticles via inhalation.

Děkuji všem kolegům

*Charles University in Prague, Department of Occupational Medicine,
and General University Hospital Prague, Czech Republic,
Technical University in Liberec, Faculty of Mechanical Engineering, Department of
Machining and Assembly, Department of Material Science
Institute of Chemical Process Fundamentals of the CAS, v.v.i., Prague
Heyrovsky Institute of Physical Chemistry of the CAS, v.v.i., Prague*

Ministry of Health Project 43/17/RPZP, PROGRES Q25/1LF/ and Q26/1LF